

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport*

BUP ♥ IFO = Sant?

- Hur fungerar samverkan om barn- och ungdomspsykiatriska insatser mellan NLL och åtta norrbottenskommuner

Arvidsjaur, Boden, Kalix, Haparanda,
Övertorneå, Jokkmokk, Kiruna och Pajala
kommuner samt Norrbottens läns landsting

Oktober 2008

Jan-Erik Wuolo, Certifierad kommunal revisor

Fredrik Markstedt, Revisionskonsult

Hans Forsström, Certifierad kommunal revisor

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

2008-09-25

---

*Jan-Erik Wuolo, Projektledare
Certifierad kommunal revisor*

---

*Carina Olausson, Kundansvarig
Certifierad kommunal revisor*

Innehållsförteckning

1	Sammanfattande bedömning.....	2
2	Bakgrund, syfte och revisionsfrågor.....	4
3	Metod, avgränsningar och läsanvisningar.....	6
4	Lagar och riktlinjer.....	7
5	Övergripande samverkan mellan BUP och IFO.....	8
6	Resultat – lokal samverkan mellan BUP och IFO.....	10
6.1	Organisation och styrdokument för BUP i Norrbotten.....	10
6.1.1	Styrdokument Luleå/ Boden och slutenvården.....	12
6.1.2	Styrdokument BUP Kalix.....	12
6.1.3	Styrdokument BUP Piteå.....	13
6.1.4	Styrdokument BUP Gällivare.....	14
6.1.5	Kommentarer och bedömningar.....	14
6.2	Samverkan mellan IFO i Arvidsjaur och BUP.....	15
6.2.1	BUP i Piteå om samverkan med IFO.....	15
6.2.2	Kommentarer och bedömningar.....	17
6.2.3	IFO i Arvidsjaur om samverkan med BUP.....	17
6.2.4	Kommentarer och bedömningar.....	19
6.3	Samverkan mellan IFO i Boden och BUP.....	20
6.3.1	BUP i Boden/Luleå om samverkan med IFO.....	20
6.3.2	Kommentarer och bedömningar.....	23
6.3.3	IFO i Boden om samverkan med BUP.....	23
6.3.4	Kommentarer och bedömningar.....	25
6.4	Samverkan mellan IFO i Kalix, Haparanda, Övertorneå och BUP.....	26
6.4.1	BUP i Kalix om samverkan med IFO - enheterna.....	26
6.4.2	Kommentarer och bedömningar.....	27
6.4.3	IFO i Kalix om samverkan med BUP.....	27
6.4.4	Kommentarer och bedömningar.....	29
6.4.5	IFO i Haparanda om samverkan med BUP.....	29
6.4.6	Kommentarer och bedömningar.....	31
6.4.7	IFO i Övertorneå om samverkan med BUP.....	31
6.4.8	Kommentarer och bedömningar.....	33
6.5	Samverkan mellan IFO i Jokkmokk, Kiruna, Pajala och BUP.....	33
6.5.1	BUP i Gällivare om samverkan med IFO - enheterna.....	33
6.5.2	Kommentarer och bedömningar.....	36
6.5.3	IFO i Jokkmokk om samverkan med BUP.....	36
6.5.4	Kommentarer och bedömningar.....	38
6.5.5	IFO i Kiruna om samverkan med BUP.....	38
6.5.6	Kommentarer och bedömningar.....	40
6.5.7	IFO i Pajala om samverkan med BUP.....	41
6.5.8	Kommentarer och bedömningar.....	43
6.6	Samverkan mellan BUP:s slutenvård, öppenvård och IFO.....	44
6.6.1	Kommentarer och bedömningar.....	45

Bilaga

- 1 Granskningar och kartläggningar som berör samverkan mellan BUP och IFO från Socialstyrelsen och Länsstyrelsen

Förkortningar

ADHD	Attention-Deficit/ Hyperactivity Disorder är en neuropsykiatrisk störning som utmärks av bristande uppmärksamhet och hyper- eller hypoaktivitet
BBIC	Barns behov i centrum (enhetligt system för dokumentation av utredningar och uppföljningar)
BUM	Barn och ungdomsmottagningen (gemensam mottagning barnmedicin, barn- och ungdomspsykiatri samt habilitering, t ex i Kalix)
BUP	Landstingets barn- och ungdomspsykiatri
HSL	Hälso- och sjukvårdslagen
HVB	Hem för vård eller boende
IFO	Kommunens individ- och familjeomsorg inom socialtjänsten
KF	Kommunfullmäktige
LVU	Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga
NEP	Neuropsykiatri
NLL	Norrbottens läns landsting
Norrbus	Kommunernas och landstingets förslag till gemensamma riktlinjer för samverkan kring barn och unga med sammansatta behov.
PBU	Psykiatriska barn- och ungdomsvården (tidigare benämning av BUP)
SoL	Socialtjänstlagen
SOU	Statens offentliga utredningar
VO	Verksamhetsområde (inom NLL)

1 Sammanfattande bedömning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Norrbottens läns landsting och följande åtta kommuner; Arvidsjaur, Boden, Kalix, Haparanda, Övertorneå, Pajala, Jokkmokk och Kiruna, har Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers granskat samverkan mellan landstingets barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och kommunens socialtjänst/individ- och familjeomsorg (IFO).

En god samverkan mellan huvudmännen är av stor betydelse för den unge och dennes familj när det gäller att tidigt upptäcka signaler om problem, liksom för möjligheterna att sätta in stödåtgärder eller tillgodose olika vårdbehov. En fungerande samverkan kan bespara de unga och deras familjer mycket lidande och prövningar men även bidra till att långa vårdtider med omfattande vårdkostnader hålls tillbaka.

Enligt den schematiska sammanställningen nedan framgår BUP:s och IFO:s generella uppfattning om samverkan samt våra granskningsiakttagelser.

Kontrollområden:	BUP:s & IFO:s uppfattning om samverkan:	Våra granskningsiakttagelser:
Organisation	Närhet, tillgänglighet och kontinuitet	Lokala skillnader Oklarheter över roll på bas- resp. specialistnivå
Mål	Process – avvaktar Norrbus	Få mål kopplat till samverkan på alla nivåer
Samstämmighet	Inget behov av ytterligare precisering av målgruppen	Behov av tydligare roll- och ansvarsfördelning
Uppföljning/ Utvärdering	Sker kring vissa ärenden – efter behov	Ingen strukturerad uppföljning/utvärdering

Vi bedömer att samverkan mellan BUP och IFO-enheterna när det gäller den aktuella målgruppen inte i alla avseenden sker på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt. Kring de enskilda ärendena förefaller samverkan fungera tillfredsställande. Däremot anser vi att den mer övergripande samverkan mellan BUP och IFO behöver utvecklas ytterligare. Vidare ser vi även att uppföljning och utvärdering av samverkan på både övergripande- och ärendenivå behöver utvecklas.

I styrning av samverkan mellan BUP och IFO finns tämligen få styrdokument eller andra rutiner för att säkerställa en fungerande samverkan. Avsaknaden av styrning gör det svårt att avgöra huruvida vård och omhändertagande sker på rätt vård- eller behandlingsnivå. Vår bedömning är därför att respektive huvudman inte har tillräckligt underlag för att

bedöma kvaliteten i nuvarande samverkan vilket därigenom försvårar styrning och initiering av en samverkan som sträcker sig längre än till nästkommande ärende.

Vår bedömning är att det föreligger ett tydligt samband mellan personalförändringar inom BUP och IFO och dess påverkan på faktisk och förväntad samverkan. Att personalförändringar inom respektive organisation har sådan inverkan på samverkan indikerar att befintliga styrdokument och tillhörande rutiner inte tillämpas alternativt bör utvecklas. Av granskningen framgår även att kontinuerliga lokala besök från BUP har en påtagligt positiv effekt på IFO:s uppfattning över hur samverkan fungerar.

Vi bedömer att innehållet i de länsövergripande riktlinjerna (Norrbus) förefaller vara kända i de kommuner som ingått i granskningen. Däremot framgår det tydligt i Norrbus att riktlinjerna måste anpassas efter lokala förhållanden, vilket förutsätter att styrdokumentet bryts ner i samråd mellan respektive BUP och IFO-enhet. I de granskade kommunerna finns överlag inga lokalt utformade samverkansdokument och det uttalade behovet av att utforma och processa fram ett gemensamt lokalt samverkansdokument varierar i de granskade kommunerna.

Via dokumentgranskningen framgår en målsättning inom ett flertal kommuner samt enskilda BUP- enheter att utforma gemensamma vårdplaner/handlingsplaner mellan BUP och IFO i de enskilda ärendena där samverkansbehov föreligger. Utifrån de genomförda intervjuerna framgår däremot att tillämpningen av gemensamma vårdplaner/handlingsplaner endast sker i ett fåtal fall. Vidare förefaller inte eventuella fördelar med en gemensam vårdplan vara känt inom respektive organisation utan ses snarare som ytterligare en arbetsbelastning.

I Norrbusdirektiven anges viss gemensam dokumentation som ett medel för att underlätta planering och verkställighet men kanske framförallt uppföljning och utvärdering. Vår bedömning är att information kring vad som ska dokumenteras, men kanske framförallt varför viss gemensam dokumentation bör göras, måste förankras inom respektive organisation. Utan förankring inom respektive organisation bedömer vi att de eventuella fördelar som avses med förslaget i Norrbus om gemensam dokumentation blir svåra att uppnå.

Vår bedömning är att länsperspektivet inom BUP är svagt utvecklat då resultaten från granskningen visar att det saknas en gemensam syn på mål och syfte med samverkan mellan BUP-enheterna. Även synen på BUP:s roll inom bas- och specialistnivå skiljer sig åt mellan de fyra BUP-enheterna.

Primärvårdens roll i samverkan mellan kommun och landsting utgör för närvarande en liten del av befintlig samverkan. Genom de nya barnhälsovårdspedagogerna finns förhoppningar inom både BUP och IFO att samverkan med primärvården ska förbättras och gränsdragningen mellan bas- och specialistnivå därigenom blir ännu tydligare.

2 Bakgrund, syfte och revisionsfrågor

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Norrbottens läns landsting och följande åtta kommuner; Arvidsjaur, Boden, Kalix, Haparanda, Övertorneå, Pajala, Jokkmokk och Kiruna, har Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers granskat samverkan mellan barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och kommunens socialtjänst/individ- och familjeomsorg (IFO). Granskningen har framkommit från revisorernas risk- och väsentlighetsbedömningar.

Barn och ungdomar är en prioriterad grupp i samhället. När de t ex drabbas av sociala problem, psykisk ohälsa eller sjukdom är tidiga insatser viktiga. Adekvata insatser från samhällets sida i dessa situationer, och när även föräldraskapet sviktar, kan bespara de unga och deras familjer mycket lidande och prövningar men även bidra till att långa vårdtider med omfattande vårdkostnader hålls tillbaka.

En god samverkan mellan huvudmännen är i dessa fall av stor betydelse för den unge och dennes familj när det gäller att tidigt upptäcka signaler om problem, liksom för möjligheterna att sätta in stödåtgärder eller tillgodose olika vårdbehov. Signaler finns om att de ungas och deras familjers problem blir alltmer komplexa och därmed svårare att utreda och behandla. Mot den bakgrunden är det av stor betydelse att samverkan mellan barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och kommunernas socialtjänst/individ och familjeomsorg (IFO) fungerar på ett effektivt sätt.

2004 gjorde länsstyrelsen och socialstyrelsen gemensam tillsyn av samverkan mellan barn- och ungdomspsykiatri och socialtjänsten. Rapporten benämndes *Mellan två stolar*. Resultatet visade bl a att det fanns skillnader i förväntningar på samverkan och på varandra mellan BUP och socialtjänsten. Det fanns en samsyn avseende behovet av samverkan för vissa grupper – t ex barn utsatta för övergrepp eller med sammansatta vårdbehov. Synen på behov av samverkan för andra barn- och ungdomsgrupper kunde däremot skilja sig mellan huvudmännen. Vidare fanns en god kännedom om vem man vid behov kunde kontakta hos varandra.

Formerna för samverkan varierade. Samverkan hade tydligare former för barn som utsatts för övergrepp men bristande samverkan kunde även ses. Där det fanns en tydlig struktur för samverkan var parterna mer nöjda med den faktiska samverkan och det skedde en utvärdering i högre utsträckning. Vårdplan fanns i ungefär hälften av studerade socialtjänstakter och knapp 20 procent i undersökta patientjournaler. Endast ett fåtal vårdplaner var gemensamt framtagna av BUP och socialtjänsten.

Vanliga problem i samarbetet handlade om ekonomi och betalningsansvar för vården av barnen och ungdomarna. Från intervjuerna i tillsynen kommer det fram olika problemområden i samarbetet kring barnen och ungdomarna t ex oklara roller och förväntningar på varandra, olika bedömningar och prioriteringar (för övriga granskningar och kartläggningar jfr bilaga 1).

Granskningen syftar till att bedöma om samverkan mellan BUP och IFO-enheterna när det gäller den aktuella målgruppen sker på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt. Revisionsfrågor:

- Hur är den faktiska samverkan som sker mellan landstingets barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och kommunens socialtjänst/IFO organiserad?
- Vilka målsättningar finns gemensamt för båda huvudmännen respektive separat hos huvudmännen var för sig för den aktuella verksamheten?
- Finns en samstämmighet mellan huvudmännen angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?
- Vilken uppföljning finns av hur verksamheten bedrivs utifrån målsättningar och budget?
- Vilken uppföljning finns avseende effekter och resultat av genomförda insatser?
- I vilken utsträckning och hur utvärderas verksamheten och vilka former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?

3 Metod, avgränsningar och läsanvisningar

Granskningen har genomförts via dokumentgranskning och intervjuer. Inom landstinget har ansvariga chefer på olika nivåer samt befattningshavare från BUP:s samtliga enheter intervjuats, inklusive barn- ungdomspsykiatriska vårdavdelningen 45 vid Sunderby sjukhus. Exempel på funktioner som intervjuats är psykiatriker, psykologer, socionomer, sjuksköterskor. Intervjuer i deltagande kommuner har skett med ansvariga politiker, chefer på olika nivåer samt berörda handläggare.

Sammantaget har 16 personer intervjuats vid BUP:s enheter inom division Medicinska specialiteter. I de granskade kommunerna har sammanlagt 37 personer intervjuats inom socialtjänst/IFO-enheter. Utöver i NLL och granskade kommuner har även intervjuer genomförts med IFO:s verksamhetschef i Luleå, länsstyrelsens ordförande och två representanter från Norrbus arbetsgrupp.

Granskningen avgränsas till den samverkan som ska ske mellan BUP och IFO avseende barn- och ungdomar vilka är föremål för insatser från båda dessa huvudmän. Det innebär att division Primärvård och kommunernas skolverksamhet inte ingår i granskningen. I de fall intervjupersonerna själva lämnat kommentarer om primärvården och/eller skolhälsovården är dock detta redovisat i denna rapport.

Representationen med de åtta medverkande kommunerna i granskningen (enligt ovan) innebär att samtliga fyra BUP-enheter inom landstinget berörs; Piteå, Luleå-Boden, Kalix, Gällivare samt vårdavdelning 45 vid Sunderby sjukhus.

I nästa kapitel följer en sammanfattning över väsentlig lagtext för den aktuella granskningen. Därefter följer kapitel 5 där det pågående samverkansarbetet på länsnivå mellan BUP och IFO berörs. I kapitel 6 resultatdelen redogörs inledningsvis för BUP:s organisation och befintliga övergripande styrdokument. Sedan återges sammanfattat befintliga styrdokument för respektive BUP-enhet. För att tydliggöra för läsaren hur den lokala samverkan mellan BUP och IFO ser ut redogörs från och med avsnitt 6.2 till och med avsnitt 6.6, för gjorda iakttagelser från respektive BUP-enhet samt de granskade kommuner tillhörande respektive BUP-enhet, var för sig. Våra kommentarer och lokala bedömningar kring resultaten är markerade i rutor, sist under respektive avsnitt. Rapporten avslutas med ett avsnitt där öppenvårdens och IFO:s samverkan med BUP:s slutenvård diskuteras.

4 Lagar och riktlinjer

Den rättsliga delen i översynen av vård och behandlingsinsatser för barn och ungdomar med psykosocial ohälsa visar att kommunerna har det yttersta ansvaret för stöd- och hjälpinsatser. Detta kan ske via socialtjänstlagen (SoL) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Kommunen har ansvar för boende, sociala insatser och vård, t ex i familjehem eller hem för vård eller boende (HVB). Vid placeringar av barn och unga utanför det egna hemmet ska socialtjänsten formulera en vårdplan. Denna plan ska även omfatta vårdinsatser från andra vårdgivaren t ex statliga och privata HVB eller barn- och ungdomspsykiatri. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) ska landstinget tillgodose en god hälso- och sjukvård till länsinnevånarna. Vården ska vara av god kvalitet och patientsäker.

Kraven på samverkan mellan myndigheter finns formulerat i ett flertal lagar och främst i SoL och HSL. Där framgår ett ansvar för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att ta initiativ till att samverkan kommer till stånd och samordna denna. Ansvaret omfattar både samverkan i enskilda ärenden och på övergripande nivå.

I Lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård (1990:1404) framgår att: ”En vårdplan skall upprättas för en patient som efter att ha skrivits ut från en enhet inom landstingets slutna hälso- och sjukvård av den behandlande läkaren bedöms behöva; - kommunens socialtjänst eller hälso- och sjukvård, eller - landstingets primärvård, öppna psykiatriska vård eller annan öppenvård”.

Vårdplanen ska utformas i samarbete mellan företrädare för berörda enheter. Detta innebär att det inte finns något laggrundat krav på att BUP:s öppenvård och socialtjänsten måste upprätta en gemensam vårdplan för gemensamma barn och ungdomar. Däremot finns detta krav enligt ovan för barn som vårdats inom den slutna barn- och ungdomspsykiatri och sedan skrivs ut från denna till andra öppna vårdformer.

Följande gäller om anmälningsskyldigheten enligt SoL 14 kap. 1 § ”var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden.” Dessutom gäller följande; ”Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och ungdom [...] Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd”.

5 Övergripande samverkan mellan BUP och IFO

En fungerande samverkan bör vara såväl organisatorisk som operativ. Det betyder att grunderna för samverkan ska diskuteras, beslutas och utvärderas på ett övergripande plan och sedan omsättas i praktisk verklighet. En gemensam referensram kring förutsättningarna och målgrupp är också nödvändig för att en god samverkan ska säkerställas.

Kommunförbundet Norrbotten och landstinget har gemensamt under 2006 genomfört en översyn av vård- och behandlingsinsatser för barn och ungdomar med psykosocial ohälsa. I *översyn av vård och behandlingsinsatser för barn och ungdomar med psykosocial ohälsa 2006* som sammanställts på uppdrag av länsstyrgruppen¹ konstateras att för den gemensamma arenan för landsting och kommun gällande barn och ungdomar finns inget övergripande och avgörande dokument som löser samverkanstvister. Bristen på övergripande styrning kring samverkan innebär enligt översynen att avtal, riktlinjer och samverkansdokument på lokal nivå blir avgörande för hur samverkan utvecklas.

För att undvika samverkanstvister har ett förslag till gemensamma riktlinjer för samverkan kring barn och unga med sammansatta behov lanserats, Norrbus². Syftet med Norrbus anges vara att barn och ungdomars problem kräver en samordning av resurser och därför ska samarbetet stärkas mellan aktörerna i länet.

Kort sammanfattat innehåller Norrbus förtydligande information om exempelvis skillnader i uppdrag mellan huvudmännen vilket bland annat innefattar ansvarsfördelningen på basnivå respektive specialistnivå.

Vidare innehåller dokumentet även förslag på gemensamma riktlinjer för ärendehanteringsprocessen för det enskilda barnet/ungdomen. Det gäller bland annat områden som; uppmärksammat behov, nätverksmöte, verkställande och uppföljning/utvärdering. I Norrbus förtydligas även ansvarsfördelningen samt ansvaret inom den egna yrkesprofessionen, handläggarens roll, innehåll i genomförandeplan och vikten av att ha en aktiv avvikelserapportering.

---

¹ Länsstyrgruppen består av fyra divisionschefer från hälso- och sjukvårdsdivisionerna och fyra socialchefer från kommunerna (gruppen ska framgent kompletteras med fyra skolchefer från länet).

² De gemensamma riktlinjer som presenteras i Norrbus antogs av länsstyrgruppen 11 juni 2008 efter att förslaget remissbehandlats av bl a IFO, primärvård och BUP. Förslaget har nu skickats för politiskt ställningstagande i kommunerna och Norrbottens läns landsting.

Förutsättningar för att samverkan ska resultera i mervärde, enligt riktlinjerna, är att det krävs engagemang och tydlig styrning på alla ledningsnivåer inom respektive huvudmans ansvarsområde. Här lyfts särskilt engagemanget på den övergripande politiska och administrativa nivån fram som en grundförutsättning för att uppnå de önskade resultaten.

Strukturen i riktlinjerna för samverkan ska utformas så att ansvaret för samverkan följer funktionen och inte är beroende av enskilda personer/befattningshavare.

Enligt direktiven i Norrbus framgår bl a att på den lokala nivån ska samverkan organiseras och anpassas efter de lokala förutsättningarna både när det gäller lokal övergripande ledningsnivå och lokal verksamhetsnivå.

På övergripande ledningsnivå föreslås bl a förvaltningschef socialtjänst och chef för- barn och ungdomspsykiatri ingå. I dokumentet framgår även förslag på ansvarsområde.

På verksamhetsnivå ligger ansvaret för samverkan på individ- och gruppnivå. I sammanhanget poängteras att samverkansgruppens medlemmar har kännedom om varandras beslutsmandat samt beslutsgång inom respektive verksamheter.

En majoritet av länets kommuner ingår i nätverk för utbildning i BBIC (barns behov i centrum), ett enhetligt system för dokumentation av utredningar och uppföljningar. Målen kopplat till införandet av BBIC är framförallt att:

- höja kvalitén i arbetet med utredningar, behandling och uppföljning
- stärka den enskildes delaktighet
- öka rättssäkerheten för den enskilde
- tydliggöra barnperspektivet i arbetet och dokumentationen.

6 Resultat – lokal samverkan mellan BUP och IFO

Nedan lämnas våra granskningsiakttagelser baserade på de uppställda revisionsfrågorna.

Inledningsvis kan, när det gäller ekonomisk uppföljning, konstateras att den del av kommunernas IFO-verksamhet som avser ärenden där kommunerna samverkar med landstingets BUP-enheter inte särredovisas ekonomiskt. Detta då dessa ärenden handläggs integrerat med andra ärenden där samverkan med landstinget inte förekommer. Vi anser det därför inte vara meningsfullt, och knappast heller praktiskt möjligt, att följa upp det ekonomiska utfallet för kommunernas samverkan med NLL/BUP. Av detta skäl är frågan om ekonomisk uppföljning inte närmare kommenterad i avsnitten nedan som berör uppföljning av den granskade verksamheten i respektive kommun.

6.1 Organisation och styrdokument för BUP i Norrbotten

I Norrbotten finns fyra BUP mottagningar som ansvarar för psykiatrisk verksamhet för barn och ungdomar upp till och med 18 år samt deras familjer:

- Barn- och ungdomsmottagningen i Luleå/ Boden har upptagningsområdet Luleå och Boden.
- Barn- och ungdomsmottagningens (BUM) i Kalix har ett upptagningsområde Östra Norrbotten med Kalix, Överkalix, Haparanda och Övertorneå. I Kalix ingår BUP-teamet som en integrerad del i Barn- och Ungdomsmottagningen (BUM).
- BUP mottagningen i Gällivare har upptagningsområdet Gällivare, Kiruna, Jokkmokk och Pajala.
- BUP i Piteå har upptagningsområdet Piteå, Älvsbyn, Arvidsjaur och Arjeplog.

I Sunderbyn återfinns avdelning 45 som är en akut slutenvårdsavdelning med 6 vårdplatser. Inriktningen är inte att erbjuda långtidsbehandlingar i slutenvård. Kopplat till avd 45 finns NEP (neuropsykiatrin) som är en länsövergripande specialistmottagning för barn t ex med autism, ADHD, Aspergers syndrom.

När det gäller ekonomisk uppföljning och resultat för BUP-enheterna redovisar BUP-enheterna följande för 2007:

Piteå hade en budget på 7,995 mnkr och utfallet blev 8,0 mnkr.

Luleå-Bodens budget var 30,5 mnkr och utfallet blev 29,8 mnkr vilket innebar ett överskott på 0,6 mnkr. Överskottet beror bl a på personalvakanser pga svårrekryterad personal som barnpsykiatriker och psykologer.

BUP i **Kalix** är integrerad i barn- och ungdomsmottagningens budget och det ekonomiska utfallet kan, enligt uppgift, inte specificeras för varje team. Den totala budgeten 2007 för

barn- och ungdomsmottagningen var 12,5 mnkr och utfallet gav ett överskott på drygt 24 tkr.

Gällivareenhetens budget var 8,3 mnkr och utfallet blev 7,8 mnkr vilket innebar ett överskott på 0,5 mnkr.

Detta visar att enheterna klarar att på ett tillfredsställande sätt att driva verksamheterna inom de ekonomiska ramar som tilldelats.

Landstinget har riktlinjen att ingen patient ska behöva vänta mer än 90 dagar på ett mottagningsbesök inom specialistsjukvården. Läget 30 april 2008 för barn- och ungdomspsykiatri redovisades enligt månadsrapporten:

Enhet	Mottagningsbesök Antal barn- och ungdomar som väntat mer än 90 dagar januari – april 2008	Antal utförda vårdkontakter Planerade nybesök januari – april 2008
Piteå	2	88
Luleå-Boden	6	183
Kalix	3	57
Gällivare	0	66

Enligt uppgift stämmer inte redovisningen avseende antal väntande barn- och ungdomar. Det finns inga köer till BUP utan de antal som redovisas bedömer BUP vara patienter som själva valt att skjuta upp sitt besök. Med nybesök avses besök av nya patienter eller tidigare patientkontakter som avslutats för mer än sex månader sedan. Enligt BUP i Piteå stämmer inte uppgiften i månadsrapporten, utan antalet nybesök för perioden ska vara 92.

Det kan i sammanhanget nämnas att det från i år kommer att tillsättas ett antal nya befattningar som barnhälsovårdspsykologer inom division Primärvård. Primärvården initierar och genomför under 2008 dialogmöten mellan socialtjänst, skola, BUP och primärvård om barns och ungdomars psykiska ohälsa.

BUP-mottagningarnas verksamhetsplanering och styrning utgår från målsättningarna och inriktningarna som anges i landstingsplanen, divisionsplanen, verksamhetsområdesplanen (VO) för barnsjukvården samt i förekommande fall lokala basenhetsplaner. I landstingsplanen framgår att landstingets uppgift är att i samverkan med kommunerna säkerställa en god hälso- och sjukvård för hela befolkningen.

I övrigt framgår även i landstingsplanen och divisionsplanen vikten av uppföljning och då framförallt fokuseringen på effekter, resultat och patientsäkerhet. Den övergripande planeringen i verksamheterna ska även präglas av ledorden som faller under begreppet god vård

inom landstinget. Vården ska således vara tillgänglig, säker, kunskapsbaserad, kvalitativt likvärdig, jämlik och effektiv.

Det som framgår i *VO-planen Barn- och ungdomspsykiatrin* om samverkan med kommunerna är vissa gemensamma utvecklingsprojekt exempelvis Barnahus (minderåriga som utsatts för våld och sexuella övergrepp) samt Pinocchioprojektet (arbete med barn som har ett normbrytande beteende).

6.1.1 Styrdokument Luleå/ Boden och slutenvården

Barn- och ungdomspsykiatrin i Luleå/Boden består, som nämnts, av öppen- och slutenvård. I den upprättade *Basenhetsplan 2008-2010* framgår att öppenvårdens roll och ansvar innefattar arbete på både bas- och specialistnivå för barn och ungdomar. I BUP:s arbetsuppgifter nämns bland annat vikten av att samverka i nätverksmöten med socialtjänsten samt med konsultation. Att tidigt identifiera barn/ungdomar med autistiska funktionshinder och/eller kognitiva svårigheter är ett annat mål som satts upp för verksamheten under perioden 2008-2010. Detta ska nås via samverkan på övergripande nivå och på individnivå, inom landstinget och mellan landstinget och kommunen.

BUP i Luleå-Boden har ett samverkansavtal från 2005 med Luleå kommun (Luleå ingår ej i denna granskning). Målet med överenskommelsen är att inga barn och ungdomar ska falla mellan stolarna men även att nå en bättre samverkan på alla nivåer. Enligt verksamhetschefen för IFO i Luleå berör det gemensamma samverkansdokumentet i första hand samverkansrutiner kring de enskilda ärendena. Nuvarande avtal har bidragit till att samverkan blivit mer strukturerad, men även att förväntningarna från båda håll blivit mer realistiska. Ett konkret resultat som direkt går att hänföra till avtalet är enligt verksamhetschefen att både IFO och BUP blivit bättre på att skriva avvikelser efter dokumentets uppkomst.

Även om processen fram till ett gemensamt avtal och tillgången till avtalet bidragit till att samverkan mellan IFO och BUP utvecklats åt rätt håll anser verksamhetschefen att bl a utvärdering och uppföljning av samverkan på alla nivåer kan och bör utvecklas ytterligare. Noteras ska att något motsvarande avtal mellan BUP och Bodens kommun finns f n inte.

6.1.2 Styrdokument BUP Kalix

BUP – teamet i Kalix ingår som en integrerad del i Barn- och Ungdomsmottagningen (BUM). BUP har ingen egen verksamhetsplan, då mottagningen istället valt att utifrån den övergripande VO-planen arbeta fram en gemensam plan för hela mottagningen. Arbetet med den gemensamma verksamhetsplanen håller som bäst på att processas fram enligt verksamhetschefen vid BUM. I den kommande planen kommer de nuvarande styrdokumentet inom mottagningen att sammanföras och anpassas efter riktlinjerna i VO – planen.

Utifrån befintliga styrdokument kan bland annat *Mål för BUM och barnsjukvården* (reviderat 2008-04-18) nämnas där både mål och aktiviteter blandas under rubrikerna god vård, god hälsa, stark ekonomi och engagerade medarbetare. Samverkan, konsultation och utbildningar med vårdgrannar berörs även i dokumentet.

I dokumentet *Samverkan med socialtjänsten i Kalix* (reviderat 2007-12-27) har fem punkter tagits fram som sammanfattat beskriver hur samverkan ska initieras, genomföras och följas upp. I dokumentet kan särskilt lyftas fram att huvudmål, delmål och ansvarsfördelning ska skrivas in i en gemensam handlingsplan/vårdplan. Övriga framtagna dokument som berör samverkan, vars innehåll helt eller delvis ska ingå i den kommande verksamhetsplanen är *Handlingsplan för samverkan kring unga vuxnas* (16 – 25) behov av psykiatrisk vård (reviderat 2007-06-01) samt *Anmälan till socialtjänsten jml §14 SoL* (jfr kap. 4).

6.1.3 Styrdokument BUP Piteå

I 2008 års handlingsplan för BUP- mottagningen i Piteå framgår tio fokusområden för verksamheten. Inom varje område har ett antal mål antagits. Behovet av vidareutveckling av samverkan med IFO framgår bland annat i målsättningen att öka kunskapen och förberedelsen inför den nya patientgruppen ensamkommande flyktingbarn. För att bedriva en effektiv vård har BUP även slagit fast att förbättrad samverkan med andra verksamheter inom landstinget och kommunerna är ett måste. För att uppnå förbättrad samverkan avser BUP verka för en tydligare ansvars- och arbetsfördelning mellan bas- och specialistnivå. Vidare poängteras även behovet av en förbättrad samverkan kring tidiga insatser. En förbättringsaktivitet i dokumentet är även att BUP vid gemensamma nätverksmöten ska arbeta för att överenskommelser/vårdplaner dokumenteras.

BUP i Piteå har tillsammans med IFO och barn- och utbildningsförvaltningen i Piteå kommun (ingår ej i denna granskning) utformat *Plattform för samverkan mellan barn- och utbildning, individ- och familjeomsorg och barn- och ungdomspsykiatri* (2007-05-22). I dokumentet framgår gemensamma mål för samverkan som sammanfattningsvis ska uppnås via:

- Familjen – samverkan ska ske i dialog med barn/ungdomar och föräldrar
- Respekt – för varandras uppdrag, kompetens och ansvarsområden
- Kunskap – ökad verksamhetskänedom genom kontinuerlig kunskapsöverföring

I dokumentet beskrivs även gemensam målgrupp, förutsättningar för samverkan och tillgängliga resurser. Vidare klargörs när, var och mellan vilka samverkan ska ske på både generell- och individnivå. Slutligen tydliggörs även ansvarsfördelning för uppföljning. Något sådant samverkansdokument finns inte med IFO i Arvidsjaur.

6.1.4 Styrdokument BUP Gällivare

I basenhetsplan 2008 för BUP Gällivare beskrivs BUP:s uppdrag där det framgår att BUP både är en basresurs dit den enskilde kan söka direkt och en specialistresurs dit barn och ungdomar remitteras. I planen betonas även vikten av att samspelet mellan BUP och exempelvis IFO fungerar för att uppnå önskade resultat både då det gäller det förebyggande arbetet likväl som behandlingsresultat. Arbetet för att uppnå och utveckla en god lokal samverkan bygger enligt de fastslagna riktlinjerna på:

- Ett gemensamt ansvarstagande för barn och ungdomar
- Öppenhet och respekt vid utbyte av information/kontakter mellan aktörerna
- Systematiserat arbete för omotiverade patienter/familjer

I Rutiner för samverkan – mellan NLL, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och Gällivare kommun, Socialförvaltningen, Barn – och ungdomsgruppen/Familjerätten beskrivs bland annat ansvarsfördelningen mellan huvudmännen (Gällivare ingår inte i denna granskning). I dokumentet beskrivs även det ömsesidiga behovet av samverkansmöten och rekommendationer över antalet samverkansträffar per år. I avsnittet som särskilt berör samverkan framgår i dokumentet vilka utgångspunkter parterna ska ha då behov av rådgivning/förfrågan, informationsutbyte eller akuta bedömningar aktualiseras. Grunden för samverkan ska sammanfattningsvis utgå från den berörda familjen/familjesituationen samt bygga på tillgänglighet och delaktighet mellan huvudmännen.

Utifrån de intervjuer som genomförts med verksamhetschefen inom BUP i Gällivare och enhetscheferna inom IFO i Kiruna och Jokkmokk framgår att parterna i alla väsentliga delar är överens om innehållet i ovan nämnda rutiner för samverkan. Däremot har rutinerna formellt inte antagits ännu i dessa två kommuner.

6.1.5 Kommentarer och bedömningar

Inom landstinget finns generellt sett få mål kopplat till barn och ungdomar på en mer övergripande nivå. För samverkan finns inga direkta inriktningsmål. För två BUP-enheter där basenhetsplaner tagits fram kan dock målet att tillämpa gemensam handlingsplan/vårdplan vid samverkansärenden lyftas fram, däremot har det inte fått något större genomslag och tillämning i verksamheterna. Vidare kan även konstateras att synen på BUP:s roll inom bas- och specialistnivå skiljer sig åt mellan BUP-enheter. I dokumenten framgår även att uppföljning och utvärdering av samverkan framförallt sker utifrån behov.

Vår bedömning är att BUP i stor utsträckning saknar mål för samverkan vilket i sin tur medfört svårigheter att bedöma kvaliteten och BUP:s förmåga att styra och initiera, samt utvärdera den samverkan som sker tillsammans med IFO.

6.2 Samverkan mellan IFO i Arvidsjaur och BUP

Inom BUP i Piteås upptagningsområde återfinns Arvidsjaur kommun som ingår i denna granskning. Nedan redovisas BUP:s uppfattning för hur samverkan med IFO i Arvidsjaur fungerar medan kommunens syn redovisas för sig.

6.2.1 BUP i Piteå om samverkan med IFO

- **Hur är den faktiska samverkan som sker med IFO organiserad?**

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) i Piteå ansvarar för den barn- och ungdomspsykiatriska verksamheten i öppenvården för barn och ungdomar mellan 0-17 år och deras familjer inom upptagningsområdet. Ansvaret inkluderar även asylsökande familjer och ungdomar från andra kommuner som deltar i gymnasieprogram inom upptagningsområdet.

BUP i Piteå har en filialmottagning i Arvidsjaur och har personal på plats en dag per vecka. De flesta kontakterna sker i enskilda ärenden men BUP förser även IFO med barnpsykiatriska bedömningar som underlag för deras myndighetsutövning. Utöver detta erbjuder även BUP konsultationer till verksamheter inom socialtjänsten. Något samverkansdokument mellan organisationerna avseende barn och ungdomar finns inte och BUP ser heller inget behov av detta eftersom berörd personal inom både BUP och IFO är begränsade till antalet och personalomsättningen är liten.

Någon gemensam handlingsplan/vårdplan upprättas som regel inte i gemensamma utredningsärenden. Dokumentation från nätverksmötena dokumenteras var för sig av BUP och IFO och de intervjuade vid BUP upplever att samarbetet fungera smidigt med väl utarbetade informella rutiner.

Från BUP nämns att primärvårdens regionchef har kallat BUP och IFO till samrådsträff om tidiga och förebyggande insatser till barn och ungdomar. De intervjuade vid BUP anser att primärvårdens initiativ är bra bl a för att stärka första linjens vård till de barn och ungdomar som även BUP och IFO arbetar med.

- **Vilka målsättningar finns inom BUP kopplat till samverkan?**

Det finns inga dokumenterade gemensamma målsättningar kopplat till samverkan med IFO. I BUP:s handlingsplan för 2008 lyfts, vid ett flertal tillfällen, behovet fram av samverkan med andra verksamheter inom landstinget och kommunerna som en väsentlig del för att nå de uppsatta målen (jfr kap. 6.1.3).

BUP har sett att där landstingets planer berör barn- och ungdomsvården framhålls alltid vikten av att samverka, vilket enligt BUP kan ge intrycket att det samverkas för lite. Uppfattningen inom BUP är att samverkan sker hela tiden och att det kanske borde övervägas att begränsa samverkan eftersom den tar tid från bl a behandlingsarbetet. BUP anser att det borde klargöras vad syftet med samverkan är. BUP upplever att det ofta ställs allt-

för höga förväntningar på organisationen eftersom andra inte tillräckligt känner till BUP:s resurser och ansvarsområde.

- **Finns en samstämmighet med IFO angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

Med utgångspunkt från att BUP och IFO är specialistnivåer när det gäller barn och ungdomar med sociala och psykiska problem samt deras familjer, anser BUP att de barn BUP och IFO samverkar kring är den ”rätta” gruppen. Från BUP:s perspektiv kan det ses oklart om det är IFO eller LSS som har huvudansvar men inte när det gäller BUP:s roll. Initialt när kontakter om samverkan tas med BUP kan det under utredningsfasen upplevas svårt att se den unges problembild klart. Men BUP:s erfarenhet är att de sällan behöver eller måste avböja samverkan pga. att barnet/den unge inte tillhör BUP:s målgrupp.

Ett problem BUP ser i Arvidsjaur är att barn/ungdomar/familjer vill klara sig själva så länge det går vilket leder till att BUP i dessa fall kommer in med sina resurser alltför sent. Dessa ärenden behöver aktualiseras till BUP i ett tidigare skede. I sammanhanget kan nämnas att av 2007 års nyanmälningar till BUP kom fem procent från Arvidsjaur vilket i årsrapporteringen kommenteras som en underrepresentation ställt i förhållande till befolkningsunderlaget i Arvidsjaur.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

I BUP:s årsrapport för 2007 redogörs för vilken samverkan som skett internt inom landstinget på lokal nivå samt länsnivå. Därutöver redogörs även för vilken samverkan som hållits med kommunerna inom BUP-mottagningens upptagningsområde. I årsrapporten nämns inget om det skett någon uppföljning och utvärdering tillsammans med Arvidsjaur kommun under 2007. Samverkan sker uteslutande på enskild ärendenivå.

Enligt de intervjuade har heller inga samverkansträffar på generell nivå skett. Enligt verksamhetschefen har sådana träffar hållits vartannat eller vart tredje år. Däremot genomförs sådan träffar mer ofta med övriga kommuners IFO-enheter i upptagningsområdet. Under juni i år har, enligt uppgift, BUP och IFO i Arvidsjaur enats om att träffas för att diskutera behov och former för övergripande lokalt samarbete.

Någon formaliserad uppföljning av samverkan mellan BUP och IFO i Arvidsjaur sker heller inte. Det finns inget incitament, påtalar de intervjuade, för uppföljning av samverkan eftersom det inte finns någon formell samverkansöverenskommelse som kan utgöra en grund för en värdering av den faktiska samverkan. Internt inom BUP sker en värdering av samverkan vid arbetsgruppsmöten.

En rutin för avvikelserapportering avseende samverkan finns enbart mellan BUP och Piteå kommun. Tanken är att denna rutin ska användas om samverkan inte skulle fungera bra.

Det finns avseende IFO i Arvidsjaur inga avvikelserapporter om samverkansproblem som skulle ha kunnat nyttjas som ett underlag för att utveckla samverkan enligt BUP. BUP har svårt att tro att samverka fungerar så bra i alla lägen att ingen rapport har varit motiverad.

6.2.2 Kommentarer och bedömningar

Vi bedömer att arbetet med implementering och tillämpning av uppsatta samverkansmål behöver utvecklas inom BUP i Piteå. Vår bedömning baseras bl a på att de intervjuade vid BUP i Piteå inte ser något större behov av att utforma ett lokalt samverkansdokument med IFO i Arvidsjaur eller verka för att gemensam dokumentation sker vid nätverksmöten. Detta trots att det, som nämnts ovan, finns ett samverkansdokument med IFO i Piteå kommun.

Brist på målstyrning yttrar sig även i att de intervjuade anser sig sakna underlag för att upprätta en kontinuerlig uppföljning av samverkan vilket även delvis kan förklaras av den upplevda samverkanströttheten. Att omgivningens förväntningar inte alla gånger överensstämmer med BUP:s uppdrag pekar på behov av att BUP ytterligare behöver klargöra sin roll och sitt uppdrag.

BUP förmedlar att de i vissa fall blir inkopplade för sent vid ärenden förmedlade via IFO i Arvidsjaur. En uppfattning som dock inte delas av IFO. Detta kan tyda på brister i bl a ansvarsfördelning och kännedom om varandras uppdrag avseende tidiga och förebyggande insatser.

6.2.3 IFO i Arvidsjaur om samverkan med BUP

• Hur är den faktiska samverkan som sker med BUP organiserad?

Att BUP har en filialmottagning i kommunen och är på plats en dag i veckan upplever de intervjuade inom IFO vara en grundförutsättning för det goda samarbetsklimat som råder mellan IFO och BUP. Vidare ser de ansvariga inom IFO behov av att utveckla den mer generella och kontinuerliga samverkan på chefsnivå mellan IFO och BUP. Samverkan sker enligt de intervjuade uteslutande kring de enskilda ärendena.

Även inom IFO poängteras att berörd personal inom både BUP och IFO känt varandra länge och att kännedomen om varandras möjligheter och begränsningar därigenom är stor.

Vidare nämner representanterna från IFO att mötena kring de enskilda barn- och ungdomsärendena uteslutande sker i BUP:s lokaler, vilket i och för sig inte anses vara något större bekymmer sett utifrån IFO:s möjligheter att delta. Däremot har det vid några tillfällen uppstått problem att få till stånd ett möte med exempelvis barnet och familjen då både möjligheterna till tider, dagar och lokaler är begränsade.

IFO har även i april 2008 hållit i ett gemensamt möte kring de ensamkommande flyktingbarnen. Vid mötet var bland annat representanter från BUP närvarande. I Arvidsjaur finns för närvarande tio platser för denna målgrupp.

Ett projekt som pågått en längre tid men inte verkställt ännu, är möjligheten till en familjecentral där tanken är att både personal från socialförvaltningen., skola, polis och landstinget ska ingå. Det finns en lokal tillgänglig på vårdcentralen, men projektet har inte satts än, vilket enligt IFO framförallt beror på att landstinget inte gett klartecken för tilltänkt lokal.

Via intervjuerna framgår även att ett aktivt samarbete skett mellan IFO och BUP i samverkansprojektet *Unga vuxna i Piteå älvadal* som genomförts med hjälp av Miltonpengarna.

- **Vilka målsättningar finns inom IFO kopplat till samverkan?**

Det finns som tidigare nämnts inga gemensamma målsättningar kopplat till samverkan med BUP. I måldokumentet för individ- och familjeomsorgen 2007-2010 (SN 2007-05-24 § 55) framhålls vikten och behovet av utveckling kring samverkan med andra myndigheter och organisationer. Inget av de inriktningsmål, effektmål och produktionsmål som beskrivs i måldokumentet för barn och ungdom berör specifikt utvecklandet av samverkan.

Representanterna från IFO ser vidare fram emot det förslag om gemensamma riktlinjer som tagits fram på länsnivå, då de i vissa ärenden och diskussioner saknar dokumentation att gå tillbaka till då oklarheter uppstår kring exempelvis ansvarsfördelningen mellan IFO och BUP. Då direktiven i Norrbus blir fastslagna upplever IFO att de till stor del går att applicera direkt på de lokala förhållandena i Arvidsjaur. IFO ser framförallt att de stora fördelarna ligger i möjligheterna att på ett tidigt stadium kunna klargöra eventuella oklarheter kring bland annat ansvarsfördelning, aktiv samverkan i svåra ärenden och möjligheter till bättre samordning mellan IFO, skolan och BUP.

Genom att förbättra rutinerna kring samverkansmötena i de enskilda ärendena, vilket även det återges i Norrbus, anser IFO att familjens möjligheter att veta vem och vilka de träffat och vem de ska ta kontakt med i olika frågor skulle kunna förbättras. Även om nu personalen från både IFO och BUP haft ett nära samarbete under flera år skulle mer gemensamma överenskommelser i de enskilda ärendena enligt IFO föra med sig att eventuella missförstånd skulle kunna undvikas avseende vilka åtaganden BUP och IFO kommit överens om i samråd med familjen.

- **Finns en samstämmighet med BUP angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

Inom IFO upplever de intervjuade att bemötandet från BUP är bra och att det sällan uppstår diskussioner varför handläggarna tagit kontakt med BUP. Därför anses det heller inte vara nödvändigt att ytterligare precisera vilka behov som ska föranleda samverkan. Däremot upplever IFO att det finns en gråzon för psykisk ohälsa där IFO:s kompetens i vissa fall är otillräcklig samtidigt som BUP:s insatser är för specialiserade för att tillgodose dessa behov.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

Till nämnden sker kontinuerligt en muntlig information från IFO angående vilka behov IFO tillgodoser och där inkluderas även samverkan och kontakter med exempelvis BUP i Piteå. Någon kontinuerlig och strukturerad uppföljning hur samverkan utvecklas och eventuella effekter kopplat till detta förekommer inte enligt de intervjuade inom IFO.

Samtliga intervjuade inom IFO nämner behov av mer dialog kring samverkan vid HVB-placeringar vars kostnader, som det ser ut för närvarande, är svåra att kontrollera inom IFO. För närvarande sker ingen kostnadsfördelning mellan huvudmännen. Exempelvis kostade en placering enligt IFO 122 tkr per månad under 2007 vilket enligt de intervjuade upplevs påverka deras möjlighet att hålla budgeten.

För 2007 kostade placeringarna IFO 3.5 mnkr vilket enligt de intervjuade delvis medförde att socialförvaltningen totalt sett gjorde ett underskott på 1.3 mnkr.

I socialnämndens yttrande över förslaget till gemensamma riktlinjer för samverkan är det framförallt förtydligande angående ansvarsfördelningen vid placeringar som påtalas. Från Arvidsjaurs kommun förordas alternativet där kommunen står för del av omvårdnad och psykosociala insatser och BUP svarar för del av omvårdnad samt psykiatrisk behandling (SN 2008-02-26 § 14).

6.2.4 Kommentarer och bedömningar

Inom IFO upplevs den goda person- och verksamhetskänningen mellan IFO och BUP vara en bidragande orsak till att samverkan mellan kommun och landsting i gemensamma barn och ungdomsärenden fungerar så bra. Även om vi finner den upplevda samverkan kring de enskilda ärendena som tillfredsställande har den goda person- och verksamhetskänningen inte bidragit till att målstyrning, tillämpning och uppföljning av samverkan utvecklats.

De intervjuade från IFO ser många fördelar med de kommande Norrbusdirektiven. Att direkt applicera de länsövergripande riktlinjerna till de lokala förhållandena som råder i Arvidsjaur är inte i linje med intentionerna i Norrbus. Däremot ser vi Norrbusdirektiven som en del i underlaget för att utforma och processa fram gemensamma lokala riktlinjer i samråd med BUP i Piteå.

Även om IFO inte anser att det behövs någon fastslagen definition av målgruppen som bör föranleda samverkan mellan IFO och BUP, ses oklarheter från IFO:s sida då det gäller psykisk ohälsa och kostnadsfördelning vid HVB-placeringar.

6.3 Samverkan mellan IFO i Boden och BUP

Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers har under 2006 och 2007 på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Boden kommun genomfört två granskningar av individ- och familjeomsorgen vars resultat och bedömningar även bedömts vara av intresse för denna granskning³. I granskningen från 2006 framhölls bland annat ett behov av tydligare ansvarsfördelningen mellan IFO och BUP. Utifrån de intervjuer som genomfördes med personal inom IFO framkom även att samarbetet både internt mellan de olika enheterna inom IFO och externt med framförallt BUP fungerade bristfälligt. I granskningen som genomfördes under 2007 framkom bland annat ett behov av mer samverkan mellan berörda aktörer kring yngre barns situation och behov.

Nedan redovisas BUP uppfattning för hur samverkan med IFO i Boden fungerar medan kommunens syn redovisas för sig.

6.3.1 BUP i Boden/Luleå om samverkan med IFO

- **Hur är den faktiska samverkan som sker med IFO organiserad?**

Mellan BUP-Luleå/Boden och IFO i Boden finns inget lokalt samverkansavtal avseende barn och ungdomar. Samverkan utifrån ett operativt perspektiv sker, enligt de intervjuade från BUP, uteslutande i enskilda ärenden med IFO och skolan. Dessa träffar benämns nätverksmöten. En återkommande synpunkt från de intervjuade är att i arbetet med barn och ungdomar spelar personalrelationen en avgörande roll, vilket innebär att där en god relation byggts upp och personkännetiden är bra så fungerar även ärendehantering bra. Det har funnits en formaliserad samverkansgrupp som utvecklades 1998 men diskussioner pågår om att återuppta samarbetet i denna under 2008.

BUP beskriver samarbetet med IFO som familjärt och enkelt. Problem kan stundtals vara tillgängligheten till varandras personal, beroende på att arbetsbelastningen upplevs ha ökat. Representanterna för BUP anser att samverkan med socialsekreterarna från Boden fungerar bra då det finns en gemensam syn på ansvarsfördelningen och förståelsen för varandras profession.

En allmän uppfattning bland de intervjuade är att i ärendehandläggningen fungerar det informella samarbetet bättre än det formella. Av den formaliserade samverkan som sker, förutom i enskilda ärenden, mellan BUP och socialtjänsten kan nämnas ”*Genombrotts-*

---

³ De tidigare granskningarna som genomförts inom individ- och familjeomsorgen är; revisionsrapporterna ”Individ- och familjeomsorgen, Boden kommun”, augusti 2006 samt ”Granskning av samverkan mellan skola och socialtjänst, Boden kommun”, september 2007.

projektet *Pinocchio*” vilket i intervjuerna med både BUP och IFO framhålls som en viktig plattform för arbetet med de yngre åldersgrupperna.

I övrigt sker samverkan på lokal nivå mellan BUP och IFO via:

- konsultationer som BUP erbjuder till IFO.
- nätverket kring flyktingsjukvården där problematiken framförallt handlat om asylfrågan.
- Arbetet sker enligt ”Bodenmodellen” sedan 2000.
- Projektet: Barn till psykiskt sjuka föräldrar.
- Projektet ”Unga Vuxna”.

I årsrapporten för 2007 avseende BUP Luleå- Boden och avd. 45/Sunderby sjukhus lyfts speciellt flyktingnätverket fram som en bidragande orsak hur information och dialog kan leda till att ärenden hanteras på rätt nivå och av rätt huvudman. Denna samverkan pågår och utvecklas via direkt patientarbete, chefsmöten och olika samarbetsforum.

- **Vilka målsättningar finns inom BUP kopplat till samverkan?**

Barn- och ungdomspsykiatri i Luleå/Boden består, som nämnts, av öppen- och slutenvård. I den upprättade *Basenhetsplan 2008-2010* framgår att öppenvårdens roll och ansvar innefattar arbete på både bas- och specialistnivå för barn och ungdomar (jfr kap. 6.1.1). De intervjuade inom BUP anser att de befintliga målen internt för samverkan inte är tillräckligt konkreta. Bland annat anses inte målen bygga på en gemensamt överenskommen värdegrund för samarbetet. Trots detta anser de intervjuade att samarbetet fungerar bra.

Det finns för närvarande ingen samverkansöverenskommelse med IFO i Boden på vilket sätt samverkan ska ske, på vilka nivåer eller hur t ex oenigheter ska hanteras.

För att tillförsäkra sig om att vården som bedrivs är effektiv ska samtliga patienter inom slutenvård och öppenvården ha en vårdplan. BUP ska enligt upprättad plan sträva efter att dessa vårdplaner görs gemensamt med vårdgrannar för att förtydliga varandras ansvar och uppdrag. Vid intervjuerna märks en viss osäkerhet från BUP:s sida avseende målet/kravet på att upprätta vårdplaner. Det kan dock (efter intervjuerna) konstateras att något lagkrav för öppenvården att göra vårdplaner finns inte. Basenhetsplanens mål om gemensamma vårdplaner är dock inte förankrat och tillämpat i organisationen. En uppfattning är att arbetet med vårdplaner blir för tidskrävande.

- **Finns en samstämmighet med IFO angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

Från BUP menar de intervjuade att avgränsningen är svår och att en kontinuerlig information är nödvändig både internt och externt för att undvika att ”fel” ärenden kommer till BUP. Även vikten av rollfördelning och tydlighet är avgörande för att undvika missför-

stånd i gemensamma ärenden, inte minst gäller det att klara ut vilka som ska tas omhand på bas- respektive specialistnivå för att BUP:s resurser ska användas där de gör mest nytta.

BUP tycker att IFO:s förståelse för att BUP är en specialistnivå har ökat de senaste åren. Sammantaget menar BUP att det sällan uppstår problem kring vilka ärenden samverkan ska ske. I enstaka fall kan BUP uppleva att socialsekreterarnas ambition med barnet/den unge är oklar och att det kan leda till att BUP föreslås som biståndsinsats, vilket BUP som specialistnivå inte anser lämpligt.

Ett särskilt viktigt område för samverkan som behöver utvecklas är tidiga insatserna när det gäller små barn. Här menar BUP att primärvården kan vara en ingång och till stor hjälp, men detta behöver utvecklas t ex via de nya barnhälsovårdpsykologerna. Allmänt menar BUP att begreppet tidiga insatser behöver diskuteras och definieras tillsammans med IFO. Överhuvudtaget behövs mer gemensam utbildning med IFO anser flera av de intervjuade.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

Utifrån de intervjuer som genomförts sker uppföljningen av enskilda ärenden huvudsakligen var för sig. Om inte representanter från IFO alternativt BUP varit med från början i de enskilda ärendena kan sekretessen, enligt enhetschefen för BUP, sätta hinder i vägen för gemensam utvärdering och uppföljning. BUP:s och IFO:s medverkan i ärendet bör läggas in i de inledande samtalen då familjen är med och kan godkänna upplägget.

Ingen uppföljning sker löpande mellan BUP och IFO, t ex med fastlagda tidpunkter. Eventuella träffar sker uteslutande i de fall då ett specifikt behov uppstått. Under våren 2008 har t ex en uppföljningsträff hållits där en utvärdering gjorts av hur informationsutbytet fungerat mellan IFO och BUP i både Boden och Luleå.

BUP är medveten om sin skyldighet att samverka med bl a IFO i barn- och ungdomsärenden. I Norrbus lämnas som tidigare nämnts förslag på att gemensam vård-/behandlingsplan ska göras för gemensam ärenden. Vårdplaner ses som en grund för gemensam uppföljning, men för närvarande görs dessa sällan.

En uppfattning från BUP är även att öppenvården behöver bli bättre på att rapportera avvikelser. Dessa kan också utgöra underlag för uppföljningar och förbättringar i samverkan.

6.3.2 Kommentarer och bedömningar

Mellan BUP och IFO i Boden finns inget lokalt anpassat samverkansdokument. Fastslagna mål och eventuell uppföljning av samverkan sker, om parterna ser behov av detta, uteslutande i enskilda ärenden. Vår bedömning är att bristen på gemensamma samverkansmål och kontinuerlig uppföljning medför en uppenbar risk för att vård och omhändertagande sker på fel vård- eller behandlingsnivå. Vidare försvårar det även möjligheterna till tidiga och förebygganden insatser.

Primärvårdens roll i samverkan kring målgruppen utgör för närvarande en liten del av befintlig samverkan. Genom de nya barnhälsovårdpsykologerna finns förhoppningar inom BUP att samverkan med primärvården ska förbättras och gränsdragningen mellan bas- och specialistnivå därigenom blir ännu tydligare.

Även om inget lagkrav på gemensamma vårdplaner föreligger framgår via de uppsatta målen att viss gemensam dokumentation ska eftersträvas.

6.3.3 IFO i Boden om samverkan med BUP

- **Hur är den faktiska samverkan som med BUP organiserad?**

Samverkan med BUP sker framförallt kring enskilda ärenden. Hur samverkan aktualiseras och bedrivs ser enligt de intervjuade inom IFO olika ut från fall till fall. Utöver samverkan kring enskilda ärenden har även samverkan bedrivits i en rad projekt; Barn till psykiskt sjuka och Pinocchio m fl (jfr kap 6.3.1). Från IFO:s sida anses framförallt utbildningsinsatserna och diskussionerna om arbetssätt och bemötande av barnen/familjerna som berörts i en del av projekten bidragit till att utveckla samverkan mellan IFO och BUP.

Ett konkret resultat av att samverkan mellan IFO och BUP utvecklats är enligt IFO att parterna nu möts varje månad för att diskutera samverkansfrågor, vilket bland annat inkluderar konsultation i enskilda ärenden anonymt eller med familjens samtycke. Ytterligare en intressant diskussion som förs på dessa möten enligt IFO är olika metoder för BUP att arbeta förebyggande när det gäller barn till psykiskt sjuka.

Att BUP har personal placerad i Boden ser IFO som en grundförutsättning för att samverkan/samarbetet med BUP ska fungera i det vardagliga arbetet. Det finns ett flertal ungdomar som inte själva skulle kunna ta sig till Luleå exempelvis. Däremot krävs att barnet tar sig till Luleå för akutbedömningar.

De intervjuade vid IFO anser att majoriteten av ärendena initieras av IFO, men påpekar samtidigt att även BUP tar kontakt då de ser behov av exempelvis placering eller familjer i behov av avlastning.

Handläggarna vid IFO anser att nuvarande samverkansrutiner är tillräckliga och fungerar som ett bra stöd i det vardagliga arbetet. Att IFO nu har en renodlad verksamhetsutveck-

läre har även det bidragit till att kontrollen och tillgängligheten av befintliga rutiner förbättrats enligt de intervjuade. Handläggarna anser vidare att de samverkar med många och på en mängd olika plan. Vissa veckor är det enligt handläggarna fler samverkansmöten än klientmöten. Inom IFO ser de därför fram emot resultaten från det pågående arbetet med att kartlägga de nuvarande samverkansforum som finns i länet.

- **Vilka målsättningar finns inom IFO kopplat till samverkan?**

Det övergripande syftet är enligt IFO att tillgodose de individuella behoven och minimera risken för att klienten ska hamna mellan stolarna. IFO anser även att grundsynen för samverkan är tydlig och klar mellan huvudmännen. Tillsammans med BUP finns enligt IFO en enighet över behovet av förtydligande kring ansvarsfördelningen mellan parterna för att minska antalet kontakter klienterna måste ha. De intervjuade vid IFO nämner vid ett flertal tillfällen hur bra samverkan och då framförallt hur ansvarsfördelningen fungerar då det gäller asylsökande- och ensamkommande flyktingbarn.

I kommunens övergripande *Strategiska plan 2008-2010* (KF 2007-06-18 § 139) framgår i uppdraget och inriktningen för socialnämnden att det förebyggande arbetet inom vård och omsorg för bl a barn och ungdomar ska prioriteras. Vidare lyfts även i planen att samarbetet mellan kommunen och landstinget ska utvecklas. I socialnämndens *Verksamhetsplan 2008-2010* framgår inga mål direkt kopplat till samverkan.

Ett utredningsarbete pågår enligt verksamhetschefen inom IFO mellan socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen för att skapa tydliga och strukturerade samverkansformer på operativ nivå. När detta är klart kan nästa steg bli att förtydliga samverkan med fler aktörer och däribland BUP.

- **Finns en samstämmighet med BUP angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

Samverkan behöver trots en gemensam grundsyn enligt de intervjuade vid IFO renodlas, struktureras och tydliggöras än mer. Behov finns att få BUP mer tillgängliga i diskussioner om gråzoner och hur IFO och BUP ska räta ut de frågetecknen som råder kring exempelvis ”upplevd psykisk ohälsa”, det vill säga barn och ungdomar utan konkreta diagnoser eller konstaterade funktionsproblem. För närvarande är den upplevda ohälsan större än den faktiska enligt IFO och alla berörda myndigheter har den synen. Däremot har inte arbetet med psykisk ohälsa gått så fort som önskat då det gäller att förändra arbets- och förhållningssätt.

De problem IFO påtalar är att de alltför ofta tar över ansvar från BUP, då BUP inte besöker familjer/barn i hemmet. Vidare anser IFO att det t ex föreligger fall då andra vårdinsatser behövs än placeringar som kommunen står för alternativt att medicinska/psykiatriska vårdinsatser ingår om en placering är enda valmöjligheten.

Vidare kan BUP enligt IFO ha en bristande förståelse för att familjehem eller annan kommunal insats inte finns tillgänglig precis när barn skrivs ut från BUP. Många delar ska belysas i kommunens utredning vilket tar en viss tid och några givna vårdkedjor finns inte då det är helt individuellt från ärende till ärende. Boden uppges vara en för liten kommun för att ha ett eget jourhem/övergångsboende.

IFO anser sig märka av att det saknas grundläggande psykiatriska resurser och kompetens vid vårdcentralerna vilket ofta gör att frågorna hamnar hos IFO istället för hos BUP när det gäller barn som mår dåligt. Dessa ärenden är ofta akuta vilket medför att det långsiktiga arbetet skjuts framåt vilket enligt handläggarna inom IFO även beror på deras arbetsbelastning. Förväntningar finns inom IFO på att primärvården får psykiatriska resurser.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

På individnivå sker enligt IFO uppföljning, även om ingen generell rutin finns framtagen för detta. Uppföljning sker i de ärendena ”det är behövligt” och så länge gemensamma genomförandeplaner inte används så sker heller ingen kontinuerlig gemensam uppföljning enligt IFO.

Inom IFO finns inga erfarenheter av att ärenden ”fördröjts” pga. ekonomiska begränsningar vare sig på handläggare- eller nämnds nivå. Däremot upplever IFO att personalresurserna är ansträngda vilket påverkar kvaliteten. Via intervjuerna påtalas även att IFO håller utredningstiderna och klarar av att placera inom tidsgränserna. Däremot finns kritik från länsstyrelsen som tyder på att det finns vissa kvalitetsbrister vid handläggningen av ärendena.

- **Övrigt**

Inom IFO förs diskussioner om det möjligtvis skulle behövas ytterligare hjälpmedel för att följa upp samverkan, vilket inte minst vore bra som stöd för ny personal. På chefsnivå diskuteras även behovet av en mer övergripande uppföljning/utvärdering av kritiska punkter för framgångsrik samverkan.

6.3.4 Kommentarer och bedömningar

Mellan IFO och BUP förs, utöver samverkan kring enskilda ärenden, nu även en kontinuerlig samverkanskontakt på generell nivå. Vår bedömning är att dessa samverkansträffar utgör en bra grund för att tillsammans utveckla gemensamma lokalt anpassade mål och rutiner för samverkan.

Trots att uppfattningen generellt är att samverkan fungerar tillfredställande visar granskningen att brister finns kring framförallt ansvarsfördelning och kännedom om varandras uppdrag.

6.4 Samverkan mellan IFO i Kalix, Haparanda, Övertorneå och BUP

BUP i Kalix har i sitt upptagningsområde de tre kommunerna Kalix, Haparanda och Övertorneå som ingår i denna granskning. Nedan redovisas BUP:s uppfattning för de tre kommunerna gemensamt medan kommunernas syn redovisas var för sig.

6.4.1 BUP i Kalix om samverkan med IFO - enheterna

- **Hur är den faktiska samverkan som sker med IFO organiserad?**

BUP träffar IFO-enheterna i Kalix och Haparanda ett par gånger per år för att övergripande diskutera hur samverkan fungerar. Med Övertorneå sker en liknande träff ungefär en gång per år. BUP anser att dessa träffar inte prioriteras av alla som är berörda vilket innebär en försämrad samverkan. Den övergripande samverkan menar BUP har avtagit vilket bedöms bero på hög personalomsättningen inom IFO, men även att träffarna inte längre har så hög prioritet från någon av de berörda. Med IFO i Kalix har BUP en samverkansöverenskommelse som finns dokumenterad i ett styrdokument. Samverkan sker överenskommet på samma sätt med Haparanda men där finns ingen dokumenterad överenskommelse.

Samverkan med IFO avser mestadels enskilda ärenden där båda parter är berörda. Denna samverkan anser BUP fungerar tillfredställande. I samverkansdokumentet med IFO i Kalix anges att en gemensam handlingsplan/vårdplan ska upprättas i dessa ärenden, men detta sker sällan. BUP:s syn är att detta är något IFO och BUP tillsammans måste komma igång med. Den som upplever ett behov av att samverka i enskilda ärenden ska initiera detta med den andra parten. Intrycket är att det varierar avseende vem som tar initiativet. BUP upplever att de tar mesta initiativen.

- **Vilka målsättningar finns inom BUP kopplat till samverkan?**

Inom BUP pågår för närvarande ett arbete med att ”bryta ner” innehållet i den övergripande verksamhetsområdesplanen till de lokala förutsättningarna som råder inom BUP:s upptagningsområde. Den plan som håller på att arbetas fram ska således gälla för hela barn- och ungdomsmottagningen det vill säga medicin, habilitering och psykiatri (jfr kap. 6.1.2). Inom BUP finns även ett internt dokument kring problemgrupper avseende vilka barn och ungdomar BUP anser behöver uppmärksammas särskilt. Här beskrivs bland annat vilka signaler som bör föranleda extra uppmärksamhet från BUP:s sida.

- **Finns en samstämmighet med IFO angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

Inom BUP har ett styrdokument tagits fram där bl a den målgrupp som bör föranleda samverkan på ärendenivå mellan BUP och IFO-enheterna definieras. Där framgår vilka olika ärenden BUP ska ta ansvar för. Rent generellt upplever dock de intervjuade att person- och verksamhetskänningen mellan huvudmännen är god vilket överlag hittills förhindrat långdragna diskussioner kring samverkan i ”tveksamma” ärenden. Överlag anser BUP att

distinktionen mellan bas- och specialistnivå fungerar ”rätt så bra” inom upptagningsområdet. Tveksamma fall förekommer men tar inte över.

- **Uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

Uppföljning på övergripande samverkansnivå har tenderat att minska pga. att samverkansmöten inte prioriteras. BUP:s allmänna uppfattning är att de känner till IFO:s personal väl och att det gör kontakter och dialog lättare och att samarbetet därigenom oftast går smidigt. Samtidigt påtalar BUP att det finns ett behov av att tydliggöra samarbetsrutiner för att säkerställa kontinuiteten i samverkan.

BUP anser att de tillsammans med IFO behöver se över kompetensbehovet med de gemensamma problemgrupperna som grund. Samverkan behöver utvecklas ännu mer och då särskilt med fokus på tidig upptäckt av barn med behov av stöd.

6.4.2 Kommentarer och bedömningar

BUP i Kalix har kontinuerligt övergripande samverkansträffar med de IFO-enheter som ingår i granskningen vilket vi finner tillfredsställande. För närvarande är det endast med IFO i Kalix samverkan formaliserats i ett gemensamt samverkansdokument. Tillsammans med direktiven i Norrbus bör det befintliga lokala samverkansdokumentet kunna vara en väsentlig del i underlaget för att utveckla samverkan på alla nivåer med IFO-enheterna i upptagningsområdet.

De intervjuade vid BUP ser ett behov av viss gemensam dokumentation kring enskilda ärenden. Att BUP är integrerat i BUM har till viss del inneburit vissa svårigheter att utforma specifika mål. Vi kan konstatera att strukturen för nuvarande samverkan är mer person- än funktionsbunden.

6.4.3 IFO i Kalix om samverkan med BUP

- **Hur är den faktiska samverkan som sker med BUP organiserad?**

På strukturell nivå träffas representanter för IFO och BUP två gånger per år. På dessa möten diskuteras bland annat det styrdokumentet som upprättats vilket även reglerar samverkan på både individ- och övergripande nivå. Att IFO inte kunnat närvara vid dessa samverkansträffar förklaras från IFO:s sida med att enheten för närvarande genomgår en större omorganisation samtidigt som enheten haft en förhållandevis stor personalomsättning.

Utifrån de versioner av gemensamt styrdokument som framkommit i granskningen har styrdokumentet modifierats både inom IFO (2006-11-09) och BUP (2007-12-27). Det framtagna styrdokumentet överensstämmer till stora delar med de allmänt hållna rutiner kring samverkan avseende enskilda ärenden som lyfts fram i Norrbus (jfr kap. 5).

Den samverkan som sker med BUP rör framförallt enskilda ärenden där problembilden förutsätter ett deltagande från båda parterna. Enligt de intervjuade vid IFO anses samverkan fungera bra. Någon gemensam handlingsplan upprättas däremot inte i samverkansärenden, vilket även bekräftas av intervjuerna med BUP.

IFO framhåller att de i huvudsak är initiativtagare till samverkan men framhåller samtidigt att enligt styrdokumentet ska den som upplever ett behov av samverkan ta initiativ till en träff. Vidare upplever representanterna från IFO att samverkan med skolan är mer strukturerad och kontinuerlig än med BUP. Trots att personalomsättningen inom IFO påverkat samverkan negativt upplever representanterna att person- och verksamhetskänedomerna om varandras verksamheter fortfarande är tillfredsställande.

- **Vilka målsättningar finns inom IFO kopplat till samverkan?**

Även om gemensamma utgångspunkter för samverkan finns framtaget (jfr kap. 6.1.2) upplever socialsekreterarna att arbetet med riktlinjer och rutiner rörande samverkan är eftersatt inom deras organisation. Det har gått bra så här långt tack vare erfarna medarbetare inom IFO och BUP. Däremot anser representanterna från IFO att behovet och kraven både internt och externt ökat på en mer strukturerad dokumentation.

Tidiga insatser diskuteras inte i någon större utsträckning mellan IFO och BUP enligt de intervjuade. Däremot förs diskussioner med skolan hur IFO i ett tidigare skede kan avsätta resurser för de förebyggande insatserna.

- **Finns en samstämmighet med BUP angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

Enligt de intervjuade vid IFO finns inget framtaget dokument som mer specifikt definierar målgruppen för samverkan med BUP. Representanterna upplever däremot inget direkt behov av ytterligare förtydliganden avseende målgruppen. Dialogen, person- och verksamhetskänedomerna mellan IFO och BUP upplever IFO är så pass god att en diskussion ändå förs kring eventuella ”tveksamma” fall för att förhindra att ärendena faller mellan stolarna.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

Att personkänedomerna mellan BUP och IFO är stor upplever representanterna från IFO som både positivt och negativt. Positivt i den bemärkelsen att person- och verksamhetskänedomerna underlättar det vardagliga arbetet och påskyndar ärendehantering. Negativt i det avseendet att dokumentationen av rutiner och riktlinjer på grund av den ”dolda” kunskapen, blir eftersatt. Personalomsättningen den senaste tiden inom framförallt IFO har enligt de intervjuade synliggjort bristen på dokumentation och formella kontaktvägar då det varit svårt för nyanställda att sätta sig in i det gränsöverskridande arbetet.

- **Övrigt**

Att socialtjänsten i Kalix nu väljer en strategi att ta hem flertalet av de barn och ungdomar placerade utanför länet i och med upprättandet av egna HVB-hem, ser både IFO och BUP som en stor utmaning. Inte minst då detta förutsätter en fungerande och väl utvecklad samverkan.

6.4.4 Kommentarer och bedömningar

Mellan BUP och IFO i Kalix finns ett gemensamt samverkansdokument framtaget som framförallt klargör allmänt hållna rutiner kring de enskilda ärendena.

Trots befintligt dokument utgår nuvarande samverkan från de enskilda medarbetarnas ambitioner inom respektive organisation. Vidare ska även konstateras att närheten mellan BUP och IFO rent geografiskt påverkar förutsättningarna för samverkan positivt. Granskningen visar dock sammantaget på vissa brister rörande tillämpning, kännedom och uppföljning av dokumentet.

6.4.5 IFO i Haparanda om samverkan med BUP

- **Hur är den faktiska samverkan som sker med BUP organiserad?**

Den övergripande samverkan mellan IFO och BUP sker en till två gånger per år då representanter för verksamheterna träffas och diskuterar gemensam policy på en mer övergripande nivå, utbildningsbehov samt rutiner på individnivå. Utöver detta används en stor del av dessa träffar enligt de intervjuade till att utvärdera det tidigare arbetet. Här diskuteras då behovet av revidering i dokumenten men kanske framförallt oklarheter kring ärendehantering som kan och bör utvecklas.

Samtliga intervjuade inom IFO upplever att närheten till BUP rent geografiskt är den enskilt viktigaste orsaken till att samverkan fungerar så bra. De intervjuade inom IFO lyfter särskilt fram:

- Att personalen inom BUP är lättillgängliga.
- Att personkemin är bra och att samarbetsviljan är hög.
- Att BUP-personalen kan finska vilket underlättar kontakterna med både familjer och individer.

- **Vilka målsättningar finns inom IFO kopplat till samverkan?**

I IFO:s *Riktlinjer - insatser för psykiskt funktionshindrade* (2008-01-20) betonas ett allmänt behov av samverkan från kommunens sida med andra aktörer inom ett flertal områden. Bland annat framgår att rutiner ska upprättas tillsammans med landstingets psykiatriska enheter och andra verksamhetsgrenar om behov finns. Vidare framgår i riktlinjerna att varje person som har en av socialnämnden beslutad insats ska ha en individuell genom-

förändringar. Här poängteras särskilt vikten av kontinuerlig utvärdering och revidering av uppsatta mål.

Vidare framgår i riktlinjerna även mer specifika formuleringar riktade mot barn och unga. Det konstateras att i en del familjer finns barn som behöver stöd när föräldern inte orkar och behöver vård. Särskilt viktigt är enligt riktlinjerna att uppmärksamma situationen för barn till psykiskt funktionshindrade och hitta samarbetsformer med andra myndigheter och organisationer för att ge barnen och familjerna lämpligt stöd.

Inom nämnden bör enligt riktlinjerna särskilda program för arbetet med barn till psykiskt funktionshindrade utarbetas. Programmen ska innehålla rutiner för samverkan mellan vuxenpsykiatri, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, skolan och primärvården och möjligheter för barn och ungdomar att delta i samtalsgrupper. Stödet ska erbjudas oavsett om det kan ges inom nämndens verksamhet eller inte.

Inom IFO har översiktliga riktlinjer arbetats fram för *Samarbetet mellan Individ och familjeomsorgen (IFO) och Psykiatrisk barn och ungdom (PBU) i Haparanda* (2005-04-12). I dokumentet lyfts framförallt behovet av förbättrad kunskapsöverföring mellan IFO och BUP fram. Vidare berörs även vissa generellt hållna riktlinjer för samverkan kring enskilda ärenden.

- **Finns en samstämmighet med BUP angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

Att Haparanda nu börjar tillämpa BBIC medför enligt de intervjuade inom IFO bättre möjligheter till gemensam värdegrund. Information kring BBIC har ännu inte lämnats till BUP men är enligt IFO inplanerat. Ytterligare en sak som upplevs bra med BBIC är att dokumentationen kommer att förbättras då flertalet uppgifter måste läggas in i det IT-baserade informationssystemet för att det ska vara möjligt att gå vidare i ärendehandläggningen.

Den goda person- och verksamhetskänningen mellan IFO och BUP medför även, enligt de intervjuade, att eventuella oklarheter i exempelvis ansvarsfrågan ytterst sällan leder till några låsningar mellan huvudmännen.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

Då den huvudsakliga samverkan sker i direkt anslutning till enskilda ärenden anser IFO att uppföljning ingår som en naturlig del i arbetet. Att upprätta någon gemensam handlingsplan förekommer inte i de flesta ärenden. Var och en dokumenterar själva ner det som framkommit på de gemensamma träffarna.

6.4.6 Kommentarer och bedömningar

Att BUP har en filial i kommunen med regelbunden bemanning upplever IFO utgöra en grundförutsättning för samverkan. I granskningen framkommer att kännedomen och tillämpningen av de framtagna riktlinjerna för samverkan med BUP är bristfällig.

Vidare ser vi även behov av att befintliga riktlinjer uppdateras och anpassas efter bl a de kommande Norrbusdirektiven. Vi bedömer även att samverkan mellan IFO och BUP i Haparanda är i behov av en mer strukturerad och systematisk uppföljning. Avslutningsvis kan även konstateras att gemensamma handlingsplaner som regel inte upprättas mellan IFO och BUP i gemensamma ärenden.

6.4.7 IFO i Övertorneå om samverkan med BUP

- **Hur är den faktiska samverkan med BUP organiserad?**

På ledningsnivå sker länsdelsträffar (Östra Norrbotten) fyra gånger per år där BUP:s platschef i Kalix närvarar. Tillsammans har BUP och IFO en överenskommelse om att årliga samverkansträffar utöver ledningsträffarna ska hållas. Enligt de intervjuade vid IFO finns för närvarande ingen kontinuitet kring dessa mer övergripande samverkansträffar. En av orsakerna till detta är enligt IFO både deras men även BUP:s arbetsbelastning.

Nuvarande samverkan med BUP sker uteslutande kring enskilda ärenden. Hur samverkan sker i de enskilda ärendena beror på ärendets karaktär. I de gemensamma ärendena sker framförallt träffar i Kalix vilket, enligt de intervjuade i kommunen, har både för- och nackdelar. Att hitta tider som passar alla berörda medför en del merarbete. Emellertid har flertalet familjer uttryckt en lättnad över att få komma iväg från hemkommunen och diskutera lösningar på en mer neutral plats.

Enligt IFO har pengar beviljats för ett SKAL⁴-projekt med skolan som initiativtagare där polisen, skolan och IFO hitintills deltagit i träffarna. Förhoppningarna är även att BUP ska delta aktivt i projektet. Syftet med projektet är att gemensamt arbeta fram kortare och enklare beslutsvägar mellan olika aktörer som på olika sätt har med barn och ungdomar att göra. Även arbetet kring BBIC utgör enligt de intervjuade en förbättrad grund för samverkan i och med de rutiner som är inbyggda i systemet.

- **Vilka målsättningar finns inom IFO kopplat till samverkan?**

Det finns, enligt de intervjuade, inga gemensamt nedskrivna mål eller riktlinjer mellan IFO i Övertorneå och BUP kring samverkan. Tillsammans har dock BUP och IFO tagit fram rutiner kring bl a initierande och genomförande av samverkansärenden. Represen-

---

⁴ SKAL - Små Kommuners Ansvar för Livsmiljö.

tanterna från IFO ser framemot det förslag om gemensamma riktlinjer som tagits fram på länsnivå, bl a för att de i vissa ärenden och diskussioner saknar dokumentation att gå tillbaka till då oklarheter uppstår kring exempelvis ansvarsfördelningen mellan IFO och BUP.

Då direktiven i Norrbus blir fastslagna upplever IFO att de till stor del går att applicera direkt på de lokala förhållandena i Övertorneå. Avsikten är dock att Östra länsdelen ska utarbeta vissa lokala tillägg. Om detta sedan utmynnar i en bilaga alternativt i ett mer fristående lokalt samverkansdokument har inte berörda kommuner och BUP diskuterat än enligt de intervjuade.

- **Finns en samstämmighet med BUP angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

Någon dokumenterad beskrivning som närmare beskriver målgruppen för samverkan mellan IFO och BUP finns inte för närvarande. IFO upplever att person- och verksamhetskännedomen är tillfredsställande mellan IFO och BUP, vilket enligt de intervjuade utgör en bra grund för att undvika gränsdragningsproblem. Det har däremot förekommit ärenden där IFO upplever att BUP gått sin egen väg genom att bl a göra en egen utredning trots befintligt underlag från IFO. Det har även funnits ärenden där BUP blivit kontaktad och utan närmare dialog fört tillbaka ärendet till IFO vilket sammantaget är exempel på tillfällen då en tillräcklig samsyn kring det enskilda ärendet har saknats enligt de intervjuade.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

Diskussioner har förts i socialnämnden under året rörande barn och ungdomars psykiska hälsa och kring nuvarande samverkan med BUP. I avvaktan på de länsövergripande riktlinjerna (Norrbus) har dock inga konkreta åtgärder vidtagits eller beslut fattats som kan kopplas till samverkan med BUP.

Inom IFO görs ingen ekonomisk uppföljning riktad specifikt mot barn- och ungdomsärenden. Däremot följs ekonomin upp för olika typer av insatser till barn och ungdomar, t ex institutionsplaceringar. Avseende mer specifik verksamhetsuppföljning anser IFO att uppföljningen av familjehemsplaceringarna fungerar bra. I barn- och ungdomsärenden sker däremot sällan någon strukturerad återkoppling där både BUP och IFO är representerade. Via intervjuerna framgår även att en gemensam uppföljning skulle vara svår att genomföra rent praktiskt pga. sekretessen mellan myndigheterna.

- **Övrigt**

I sammanhanget kan nämnas att då barn och ungdomar är bosatta i Övertorneå men bedriver sin skolgång i Finland finns möjligheter till psykiatriska insatser på finsk sida i de fall det skulle bli aktuellt.

6.4.8 Kommentarer och bedömningar

Utifrån granskningsresultatet kan bl a konstateras att bristen på kontinuitet i kontakterna mellan IFO och BUP i kombination med en bristande målstyrning försvårar möjligheterna till en fungerande samverkan. Genom ett lokalt anpassat styrdokument och tillhörande rutiner kring samverkan baserat på bl a Norrbus och befintligt styrdokument inom BUP i Kalix (jfr 6.4.1) är vår bedömning att förutsättningarna för samverkan skulle stärkas ytterligare.

6.5 Samverkan mellan IFO i Jokkmokk, Kiruna, Pajala och BUP

BUP i Gällivare har i sitt upptagningsområde de tre kommunerna Jokkmokk, Kiruna och Pajala som ingår i denna granskning. Nedan redovisas BUP uppfattning för de tre kommunerna gemensamt medan kommunernas syn redovisas var för sig.

6.5.1 BUP i Gällivare om samverkan med IFO - enheterna

- **Hur är den faktiska samverkan som sker med IFO organiserad?**

BUP i Gällivare prioriterar samverkan med IFO eftersom man anser att arbetet då kan bedrivas mest effektivt med den viktigaste målgruppen, de mest utsatta barnen. Detta är ett synsätt som BUP i Gällivare haft under ca 20 års tid framhåller de intervjuade. Det viktiga med samarbetet är att skapa en helhetssyn på barnet/familjen och då är socialsekreterarna viktiga för att motivera familjerna och de unga att komma till BUP. BUP har en princip att inte träffa barn/ungdomar utan att deras föräldrar är närvarande, eftersom man menar att förändringar inte kan uppnås utan att hela familjen är delaktig. Uppfattningen hos BUP är att det ska ha en aktiv roll på både bas- och specialistnivå.

Samverkan bedrivs i fasta och generella träffar ett par gånger per år samt i enskilda ärenden. Vid de generella samverkansträffarna med alla kommuner utvärderas samverkansarbetet samt att även informationsutbyte sker om bl a aktuella frågor avseende verksamhet, personal och rutiner. Överlag är BUP nöjda med dessa möten och kontaktnätet är väl etablerat. Några fasta träffar på övergripande ledningsnivå mellan BUP, IFO eller skolan sker inte. Avseende de enskilda ärenden ser BUP den ömsesidiga tillgängligheten som mycket viktig. BUP vill och ska vara tillgängliga och förväntar sig detsamma från IFO:s personal. Alla initiala kontakter i ärendena leder inte till att BUP blir berörda i det fortsatta arbetet med barn/ungdomar och deras familjer. BUP samverkar med IFO i ca 30 procent av sina ärenden. Den part som ser behov av samverkan i ett ärende tar första kontakten.

BUP har dokumenterade överenskommelser om samverkan med Gällivare och menar att även samverkansformerna med Jokkmokk, Kiruna och Pajala följer denna överenskommelse trots att den inte är dokumenterad och formellt fastställd med dessa kommuner. BUP uppger att socialtjänsten i dessa kommuner har uttryckt att innehållet i avtalet med Gällivare kan fungera även för deras del och att IFO-enheter vill samverka enligt denna modell. Tanken är att alla kommuner ska ha ett samverkansdokument med BUP. BUP

menar att den gemensamma processen vid framtagandet av dokumentet har varit det viktigaste för utvecklingen av samverkan. Själva dokumentets andemening används inte i det löpande arbete men däremot vid t ex de generella samverkansträffarna när samverkan utvärderas. De intervjuade inom BUP anser det viktigt att samverkan formaliseras oavsett vilken kommun det gäller. BUP har intervjuat alla sina samverkansgrannar, inom ramen för ett forskningsprojekt, och uppfattat att IFO tycker att samverkan utvecklas positivt. BUP och IFO arbetar inte med gemensamma vårdplaner utan det fungerar bra som det sker för närvarande med att BUP dokumenterar i sina patientjournaler. Eftersom BUP och IFO har helt skilda ansvarsområden ses inga behov av gemensamma vårdplaner.

Primärvården finns ibland med i samarbetet, t ex vid sexuella övergrepp. Primärvårdens ungdomsmottagningar ses som del av basnivån. Men överlag har BUP få kontakter med primärvården.

- **Vilka målsättningar finns inom BUP för den aktuella verksamheten?**

Från BUP påpekas att landstingsplanen innehåller få mål avseende barn och ungdomar. BUP lyfter fram ett antal gemensamma målområden som man jobbar efter tillsammans med kommunernas IFO:

- Hög tillgänglighet, tidiga insatser så att man snabbt tar tag i problemet.
- ”BUP ska inte bli bättre föräldrar än barnets föräldrar”, inte ta över föräldraskapet.
- Nätverkstänkande – alla berörda ska vara med i arbetet med de unga och deras familjer.
- Respekt för expertrollen innebärande att BUP eller IFO inte uttalar sig om vad den andra organisationen ska göra.

BUP anser, självkritiskt, att de inte tillräckligt informerat sina vårdgrannar om sin roll, resurser mm. Till exempel nämner en av de intervjuade om en mamma och hennes barn som har vårdats på avd 45 på Sunderby sjukhus där mamman fick uppmaningen att barnet behöver KBT (kognitiv beteendeterapi). Denna behandlingsform hade dock redan inletts av BUP i Gällivare utan att man hade talat med mamman och barnet i termer av KBT.

- **Finns en samstämmighet med IFO angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

BUP:s uppfattning är att samverkansarbetet vid enheten sker med rätt målgrupp av barn och ungdomar. Det har varit en kontinuerlig inriktning sedan man startade upp verksamheten i Gällivare. BUP anser att det inte skulle fungera att skriftligt dokumentera och avgränsa målgruppen. Utgångspunkten ska vara de ungas och familjernas behov.

Mest samverkan sker kring de barn och ungdomar som har de svåraste problemen. Det kan ofta handla om att missbruk och kriminalitet finns med i bilden. En annan problemgrupp är tonåringar som lever ett vuxenliv och anser att detta är helt i sin ordning, t ex med regelbundet användande av alkohol.

BUP ser problem med det man benämner hemma-sittande-barn, barn som riskerar att isoleras och t ex inte kommer till skolan men som inte vill ha hjälp. Hur hjälper vi inom BUP dessa samtidigt som skolan vill att BUP ska ”bota” dessa barn, frågar sig de intervjuade? BUP:s mål är att alla barn ska gå i skolan och därför ser de intervjuade att som en första åtgärd inleda hemundervisning. En annan angelägen grupp är barn med lättare autism vilka BUP anser fångas upp för sent fn, ofta i 12-13-årsåldern.

Det finns i upptagningsområdet även samverkansgrupper avseende asylbarn och barn som utsatts för övergrepp. I *Samverkan vid psykisk ohälsa hos asylsökande personer/familjer* har BUP tillsammans med IFO i Gällivare formaliserat samverkansrutinerna för denna målgrupp. Enligt BUP finns även intresse att upprätta ett liknade dokument med andra IFO-enheter i upptagningsområdet.

För närvarande ser BUP en minskad tillströmning av ärenden som omfattar ätstörningar och sexuella övergrepp, vilket enligt de intervjuade beror på att skolan och IFO nu har bra kunskaper för att i en del fall klara detta utan BUP:s medverkan.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

Dokumentationen från gemensamma ärenden sker var för sig hos BUP resp. IFO. Däremot sker en överenskommelse om hur uppföljningen av ärendet ska gå till och vilka som ska informeras. Varje ärende följs löpande upp och återkopplas till IFO. Som nämnts ovan finns regelbundna övergripande träffar ett par gånger per år med kommunerna. Sammantaget bedöms samverkan fungera bra enligt de intervjuade inom BUP vilket bl a visar sig i att BUP sällan är oenig med kommunerna samt att det inte är några köer till BUP.

- **Övrigt**

En viktig del i BUPs samarbete är ”fredagsforum” till vilket BUP anlitar olika föreläsare med gott renommé. IFO, skolan m fl inbjuds till detta ett par gånger per år. Här knyts kontakter med vårdgrannarna och en ingång till en gemensam kunskapsgrund skapas. Det senaste året har antalet ”fredagsforum” varit färre till antalet, men ambitionen är att forumet ska vara ett årligt återkommande inslag.

6.5.2 Kommentarer och bedömningar

Vår bedömning är att BUP i Gällivare har en tydlig uttalad grundsyn som förmedlas både internt och externt om att en helhetssyn på barnet/familjen alltid måste råda för att uppnå resultat. För att möjliggöra en helhetsbild framgår i både dokument som via intervjuerna att samverkan med och tillgängligheten mellan BUP och IFO ska prioriteras.

Att BUP formaliserat samverkan med IFO i Gällivare kommun genom gemensamma samverkansrutiner är tillfredsställande, men precis som BUP själva framhåller utgör själva processen fram till gemensamma rutiner i sig en bra grund att stå på inför fortsatt samverkan. Därför finner vi inte den nuvarande situationen som helt tillfredsställande där övriga IFO-enheter i upptagningsområdet tillämpar BUP – IFO/Gällivare-överenskommelsen och dess rutiner som sin egen utan någon beredningsprocess med delaktighet från berörd personal. Vi bedömer att en långsiktigt fungerande samverkan kräver ett lokalt gemensamt utvecklingsarbete. De framtagna rutinerna utgör snarare ett bra underlag och utgångspunkt för att utveckla och fastställa egna lokala samverkansrutiner.

6.5.3 IFO i Jokkmokk om samverkan med BUP

- **Hur är den faktiska samverkan som sker med BUP organiserad?**

Utifrån nuvarande upplägg är tanken att BUP ska finnas på plats i Jokkmokk var 14:e dag. Enligt de intervjuade inom IFO har BUP inte kunnat leva upp till det åtagandet under slutet av 2007 och början av 2008 på grund av sjukskrivningar. Utöver detta sker även kontinuerliga möten en gång per termin där IFO och BUP träffas för mer allmänt hållna samverkansdiskussioner. Främsta samverkan sker däremot i de enskilda ärendena och totalt rör det sig då om ungefär 5-10 ärenden per år enligt IFO.

Vidare finns även ett nätverk för Våld och sexuella övergrepp där både IFO och BUP är representerade. I nätverksarbetet ingår även utbildningstillfällen.

Även IFO nämner ”fredagsforum” som ett tillfälle att träffa kollegorna vid BUP och samtidigt få lyssna på intressanta föreläsningar och diskussioner. ”Fredagsforum” har legat nere ett tag men alldeles nyligt var det faktiskt en träff påtalar de intervjuade inom IFO. Att skolan anställt en skolpsykolog har enligt IFO minskat behovet av konsultation med BUP.

IFO anser även att primärvården är en aktiv part kring barn och ungdomar där behov av samverkan föreligger. IFO har bland annat kontinuerliga träffar med BVC och MVC en gång per termin vilket även är ett led i det tidiga och förebyggande arbetet som bedrivs i kommunen då det gäller barn och ungdomar.

- **Vilka målsättningar finns inom IFO kopplat till samverkan?**

IFO anser att samverkansdokumenten *Gällivare BUP-IFO* och *Samverkan vid psykisk ohälsa hos asylsökande personer/familjer* även gäller för IFO i Jokkmokk (jfr kap. 6.1.4).

Av IFO:s fastslagna mål framgår i verksamhetsplanen för perioden 2007-2010 mål om tidiga och förebyggande insatser. Även att barnet/barnens behov ska synliggöras ytterligare genom att stärka och utveckla familjen i stort. I de uppsatta målen samt i angivna metoder för att uppnå målen berörs inte samverkan med andra aktörer som ett medel eller metod för att uppnå målen.

Enligt de intervjuade vid IFO har de rimliga förväntningar på BUP. IFO vet att BUP framförallt är en specialistenhet och att huvuddelen av arbetet sker i hemmiljö utan BUP:s medverkan. Framförallt tester och bedömningar samt familjeperspektivet kan BUP bidra med enligt IFO. Utöver det bidrar även BUP med konsultation och i vissa fall med utbildningsinsatser.

- **Finns en samstämmighet med BUP angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

För närvarande finns ingen definition över vilka barn och ungdomar samverkan ska ske kring. De intervjuade nämner tre kategorier av ärenden där handläggarna anser att BUP kan bidra med sitt kunnande. Det är framförallt vid psykiskt funktionshinder, psykisk ohälsa och svår familjesituation. Att närmare definiera målgruppen anser IFO snarare kan hindra än medverka till en förbättrad samverkan då diskussionen lätt kan övergå till att handla mer om definitionerna än de faktiska behoven.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

Inom IFO finns som tidigare nämnt inga specifika mål kopplat till samverkan vilket medför att det heller inte finns några konkreta samverkansmål att följa upp vid exempelvis samverkansträffarna med BUP. Däremot sker en uppföljning av verksamhetsmålen varje år.

I socialnämndens verksamhetsberättelse för 2007 återges ingen information kopplat till samverkan. Framgent lyfts behovet av en översyn av verksamhetsmålen inför 2008-2010. Vidare ser nämnden att samarbetet med psykiatri och primärvården fortsätter. Hitintills har samarbetsutvecklingen enligt nämnden främst gällt metodutveckling och ämnesför djupning i de olika diagnoserna.

Utifrån IFO:s verksamhetsberättelse för 2007 konstateras att ”resurserna för mer systematiska förebyggande insatser är i det närmaste obefintliga”. Under rubriken framtidsutsikter/utvecklingsarbete lyfts även fram att förbättrad återrapporteringen till nämnden utgör ett prioriterat utvecklingsområde inom IFO.

I övrigt sker uppföljning i de enskilda ärendena även om det inte är något som kan sägas ske med automatik enligt de intervjuade. De intervjuade nämner även att IFO varje år genomför en brukarenkät som i viss mån även inkluderar samverkansfrågor då negativa resultat från den kan indikera att samverkan inte fungerar tillfredsställande.

- **Övrigt**

De intervjuade upplever överlag att samverkan med BUP fungerar tillfredsställande. Att BUP upprätthåller kontakten med Jokkmokk via kontinuerliga besök anser IFO är avgörande för en fungerande samverkan. De intervjuade har även märkt att det blivit en stagnering i samverkan när inte BUP varit i Jokkmokk var 14:e dag.

Ytterligare en aspekt som medverkat till att IFO anser att samverkan fungerar bra är att IFO men även BUP inte haft särskilt stor personalomsättning.

6.5.4 Kommentarer och bedömningar

För samverkan med BUP i Gällivare finns inga konkreta mål kopplat till samverkan. IFO har heller inget formellt antaget samverkansdokument. Att informellt tillämpa andras lokala samverkansrutiner är inte tillfredsställande (jfr bedömning kap. 6.5.1). Vidare sker ingen systematisk och strukturerad uppföljning av befintlig samverkan mellan IFO och BUP.

6.5.5 IFO i Kiruna om samverkan med BUP

- **Hur är den faktiska samverkan som med BUP organiserad?**

IFO upplever att BUP prioriterar samverkan med kommunerna. De har hög tillgänglighet och en stark vilja att lösa problem. Representanter från IFO genomför träffar med BUP två gånger per år. Då diskuteras hur samverkan kan ske så att ingen faller mellan stolarna och man inventerar hur många barn som är aktuella för gemensamma insatser. Någon träff har dock inte skett under 2008, vilket IFO anser beror på personalomsättning och chefsbyte inom den egna organisationen. De intervjuade räknar med att träffarna kommer att genomföras under året. Därutöver finns en samverkansgrupper kring flyktingbarn och barn som utsatts för sexuella övergrepp där både IFO och BUP är representerade.

Löpande träffar handläggarna BUP varje vecka i enskilda ärenden som oftast initieras via IFO men ibland även från BUP. IFO har då en frågeställning till BUP som kan avse utredning eller behandling. Inom IFO anses BUP vara snabba med att ordna en kontakt/träff i Kiruna eller Gällivare. Ibland anser IFO att de får rena beställningar från BUP avseende vad som bör göras i ärendena. "BUP kan ha en uppfattning om vad barnen behöver och det är inte så bra att de tar över vårt ansvar". Ibland vore det bra, enligt de intervjuade, om BUP var mer flexibla och t ex kunde åka ut och träffa familjerna i deras hemmiljöer. Mer flexibilitet här skulle kunna leda till att vi inte blir oeniga i bedömningarna, anser IFO.

Det görs muntliga överenskommelser mellan IFO och BUP om vem som gör vad i det enskilda ärendet. Kontakt hålls löpande via telefon. Gemensamma vårdplaner upprättas inte utan var och en dokumenterar för sig i journal. Något behov av gemensam vårdplan ses inte. Vid intervjuerna nämns att vuxenpsykiatrin i sin vårdplanering tillämpar ”pusselkonferenser” vilket IFO tycker är ett utmärkt arbetssätt som kan övervägas även för barn och ungdomar.

IFO har sett att primärvården haft interna verksamhetsproblem i Kiruna och därför har IFO inte räknat med den delen av basnivån i arbetet med barn- och ungdomar. Skolan har dock ett förskoleprojekt tillsammans med MVC/BVC.

- **Vilka målsättningar finns inom IFO kopplat till samverkan?**

IFO har inga dokumenterade överenskommelser som styr samverkan med BUP. IFO har för sin egen verksamhet riktlinjer och övergripande mål. T ex är inriktningen att barn och ungdomar ska vara kvar i sina familjer, sin grupp och klass så långt det är möjligt. BUP har även inriktningen/kravet att familjen aktivt ska delta i behandlingsarbetet, men här menar IFO att familjens förmåga kan vara låg och då behöver även BUP anpassa sig till detta och sänka kraven så att barnen ändå kan få den hjälp de behöver.

Samarbetet med BUP är tillräckligt men kan bli bättre enligt IFO. Informationsträffarna med BUP har inte alltid varit så givande anser de intervjuade och uppfattningen är även att samverkan vid tidiga insatser t ex till neuropsykiatriska barn behöver utvecklas. IFO försöker alltid att vara representerade och delta vid fredagsträffarna/föreläsningarna på BUP i Gällivare. IFO anser även att samordningen av insatser mellan IFO och BUP gentemot familjerna skulle kunna förbättras. När det gäller utredningar av barnen och familjernas behov har IFO god kompetens och kan göra mycket själva utan att BUP behöver engageras.

Det har hittills inte varit så mycket samverkan på övergripande ledningsnivå mellan BUP och IFO. IFO i Kiruna har sett samverkansdokumentet mellan BUP och IFO i Gällivare och tycker det är bra och bedömer att det ska kunna gälla och bli en överenskommelse även för Kiruna.

IFO samverkar även ofta med skolan. Skolan har uttryckt missnöje med att de inte får återkopplingar från IFO över vad som händer med gemensamma barn och ungdomar. Sekretessen sätter vissa hinder i vägen, anser IFO, för att utveckla informationsutbytet med exempelvis skolan.

- **Finns en samstämmighet med BUP angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

Från IFO:s sida anser man att det i stort sett finns en god samsyn med BUP kring vilka barn och ungdomar samverkan ska ske. Ibland görs olika bedömningar men detta anser

IFO är ett normalt inslag i ärendehandläggningen. Däremot har de intervjuade inom IFO sett att målgruppen över åren kan skilja sig mellan grannkommunerna (inom samarbetet Norrkraft). Någon fastställd beskrivning över vilka barn och ungdomar som tillhör den gemensamma målgruppen finns inte. Den insikten får handläggarna inom IFO successivt via sin erfarenhet av arbetet.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt vilka former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

Under våren har inom kommunen en arbetsgrupp bildats med skolchefen, socialchefen, utredare från IFO och elevhälsan med syfte att förbättra samverkan. BUP ska även tas in i detta utvecklingsarbete. Ett exempel på områden som diskuteras är bas- och specialist-nivån. Den samverkan som finns på ärendenivå ger en god grund för att utveckla den övergripande samverkan och utvecklingen kring insatserna till barn och ungdomar.

Internt inom IFO används BBIC) som nämnts ovan är ett enhetligt system/metod för dokumentation och uppföljning av barn och ungdomsvård.

- **Övrigt**

IFO:s ledning hyser stora förhoppningar på att Norrbus ska bidra till en vidareutveckling av samverkan mellan socialtjänsten och dess vårdgrannar. Under juni (dagen efter intervjun) har ett möte mellan de fyra kommunerna, BUP och primärvårdens regionchef skett. IFO efterlyser en större tydlighet via Norrbus på regleringen av kostnadsansvaret mellan landstinget och kommunerna för vård och behandling till barn och ungdomar. ”Det måste bli möjligt att sitta ner med landstinget och diskutera vad som är hälso- och sjukvård resp. socialtjänstens vårdansvar i dessa ärenden, så kostnaderna fördelas.”

Det är, enligt IFO, ett problem med att det inte finns ett delat kostnadsansvar mellan IFO och BUP. IFO uppfattar att BUP:s syn är att barn och ungdomars problem oftast är av social karaktär och har uppstått i hemmet.

6.5.6 Kommentarer och bedömningar

Vår bedömning är att samverkan generellt sett kring gemensamma ärenden fungerar tillfredsställande. Det som bör föranleda ytterligare diskussioner mellan IFO och BUP är bl a de synpunkter som framförs rörande bristande flexibilitet och i vissa fall bristande förståelse för IFO:s roll och uppdrag från BUP:s sida.

BUP och IFO bör se över möjligheterna att utifrån i första hand riktlinjerna i Norrbus utforma lokalt anpassande samverkansrutiner.

6.5.7 IFO i Pajala om samverkan med BUP

- **Hur är den faktiska samverkan med BUP organiserad?**

Det finns för närvarande inga fasta rutiner för hur samverkan med BUP ska bedrivas enligt IFO. För barn- och ungdomsärenden finns dock riktlinjer i kommunen för hur ärendena ska handläggas, vilka kontakter som ska tas och vad som ska dokumenteras. Kontakt med BUP finns enligt de intervjuade alltid med som ett alternativ då barn- och ungdomsärenden utreds.

Nuvarande samverkan med BUP sker uteslutande kring enskilda ärenden. Hur samverkan sker i de enskilda ärendena beror på ärendets karaktär. I personakten dokumenteras alltid möten, och i övrigt vissa andra informationsutbyten men inte alla telefonsamtal. Någon gemensam dokumentation tillsammans med BUP förekommer sällan enligt IFO.

Av IFO:s 10-15 utredningsärenden per år föreligger behov av BUP:s medverkan i ungefär en tredjedel av ärendena. Överlag anser de intervjuade att IFO i högre utsträckning initierat samverkan med BUP än tvärt om. Mer generella samverkansträffar har förekommit, men några regelbundna träffar har det inte varit frågan om på flera år enligt IFO.

Enligt de intervjuade kan en del av bristen på samverkan mellan IFO och BUP förklaras av att BUP saknar en lokal verksamhet i Pajala. Ytterligare en aspekt som påverkat samverkansmöjligheterna är personalomsättningen inom IFO. Det har enligt några av de intervjuade varit relativt lätt att rekrytera socialsekreterare till Pajala. Däremot har det varit svårare att behålla personalen.

Enligt IFO har BUP varit snabba på att ta emot akuta ärenden. Däremot upplever IFO inte samma prioritering från BUP:s sida då det gäller utredningar/remisser eftersom BUP enligt de intervjuade vet att kommunen kan begära förlängd utredningstid.

För arbete med sexuella övergrepp på barn nämner de intervjuade att det finns en fungerande grupp med flera myndigheter som för närvarande håller på att ta fram riktlinjer för det fortsatta arbetet. Vidare lyfter de intervjuade fram att IFO tillsammans med skolan och primärvården planerar en gemensam ungdomsmottagning för att ungdomarna ska få en ”ingång” i Pajala.

IFO anser även att samverkan på personnivå med socialsekreterare i de andra kommunerna i Lapplands kommunalförbund fungerar bra. Bland annat förekommer gemensamma utbildningar och träffar. Vid mötena diskuteras bl a samverkan med BUP.

- **Vilka målsättningar finns inom IFO kopplat till samverkan?**

Det finns inga gemensamma nedskrivna mål eller riktlinjer mellan IFO och BUP kring samverkan, men enligt de intervjuade har överenskommelser, om än för länge sedan, gjorts muntligt vid möten med BUP.

Socialnämnden har fyra inriktningsmål men i detta ligger ingen särskild prioritering av just barn och ungdomar enligt IFO. Det finns även inriktningsmål för barns och ungdomars hälsa men några mer specifika effektmål kopplade till målgruppen finns inte framtagna enligt de intervjuade. Just i år har därför nämnden prioriterat barn- och ungdomsvården och då framförallt arbetet med BBIC. Detta som en följd av den kritik som riktades mot kommunen vid Länsstyrelsens tillsyn av barn- och ungdomsvården häromåret.

Då kommunen har relativt få institutionsplaceringar har ingen djupare diskussion förts kring val av olika insatser.

De intervjuade anser sig inte ha några specifika förväntningar på samverkansresultat men visst bör en fungerande samverkan kunna ge bl a effektivare resursnyttjande och högre kvalitet i insatserna påtalar några av de intervjuade.

Inga direkta invändningar nämns vid intervjuerna avseende målen i Norrbus. Däremot finns vissa synpunkter på finansieringen och hur den ska lösas.

För att kunna sätta in tidiga insatser är IFO enligt de intervjuade beroende av att anmälningar kommer in från förskola, skola, polis och ibland från BUP. IFO anser sig klara av att hålla utredningstiderna. Däremot kan anmälarna enligt IFO ibland dra på anmälningarna väl länge. En bra samverkan och förebyggande arbete skulle säkert kunna underlätta att anmälningar görs snabbare.

- **Finns en samstämmighet med BUP angående för vilka barn och ungdomar samverkan ska ske?**

De barn och ungdomar som är i behov av BUP:s medverkan är förhållandevis få till antalet vilket enligt IFO gör att målgruppen ger sig själv. IFO:s erfarenhet är att barn som söker primärvården kan ha psykiska besvär som exempelvis inte kommit fram i skolan.

De intervjuade vid IFO upplever ibland att BUP i konkreta ärenden har bristande förståelse för att IFO har annan kunskap och ser barnens behov ur en annan vinkel samt att BUP via sitt agerande i vissa fall förstört eller i vart fall försvårat IFO:s relation med föräldrarna. BUP har vidare ibland tagit föräldrarnas parti och ibland försökt tala om vad IFO borde göra för enskilda barn. BUP:s agerande har i vissa ärenden även medfört att föräldrarna inte vill ha kontakter med BUP, vilket gjort att BUP:s kompetens inte nyttjats och att relevanta tester inte utförts.

Det har även funnits tillfällen när IFO:s handlingsberedskap blivit ifrågasatt av BUP. Enligt IFO borde parterna istället lita på varandra och att alla gör sitt bästa. Problemen kan enligt IFO bero på att IFO och BUP träffar varandra för sällan och därför inte har kunnat bygga upp ett tillräckligt förtroende för varandra. Då antalet ärenden varit få, i kombina-

tion med IFO:s tidigare negativa erfarenheter av samverkan med BUP, var det länge sedan IFO begärde remiss från BUP.

De intervjuade lyfter även fram att BUP i länet numer inte alls utvärderar föräldrarnas förmåga. I ett ärende är det därför aktuellt att kommunen själv via sina rehabiliteringsassistenter ska observera en familj och bedöma föräldrarnas förmåga.

- **Vilken uppföljning och utvärdering av verksamhet och samverkan samt vilka former för verksamhetsutveckling finns gemensamt för huvudmännen?**

I socialnämnden har ingen strukturerad uppföljning eller utvärdering skett rörande samverkan IFO-BUP. Nämndsarbetet har framförallt fokuserats på äldrefrågorna vilket gjort det svårare att lyfta och tidigt få gehör för andra frågor. Från politikens sida är det framförallt signaler om brister i kontakterna mellan elevhälsan och BUP som framkommit.

IFO nämner att de tagit till sig av den kritik som framkommit vid länsstyrelsens tillsyn och revisionens granskning av barn- och ungdomsvården i kommunen där bl a brister och svårigheter i samverkan, handläggningen och möjligheterna att behålla personal lyftes fram⁵.

Inom IFO görs en löpande uppföljning under ärendets gång och då särskilt när BUP gör en utredning på kommunens begäran. Någon utvärdering efter avslutade insatser för att kontrollera resultaten görs som regel inte enligt de intervjuade, men man menar samtidigt att det borde göras.

6.5.8 Kommentarer och bedömningar

I intervjuerna nämns ett flertal fall där samarbetet kring enskilda ärenden fallerat. Vår bedömning är att bl a bristen på kontinuitet i kontakterna mellan IFO och BUP i kombination med en bristande målstyrning försvårat möjligheterna till en fungerande samverkan. Detta tillsammans med IFO:s svårigheter att behålla personal har bl a resulterat i en knapphändig verksamhetskänedom och bristfällig förståelse för respektive huvudmans uppdrag.

Utifrån de brister som framfördes i Länsstyrelsens tillsyn 2006 och revisorernas tidigare granskning 2007 av barn- och ungdomsvården kan konstateras att problembilden för IFO:s del överlag kvarstår men att IFO och socialnämnden samtidigt uppmärksammat behovet av att åtgärder vidtas.

---

⁵ Länsstyrelsens tillsyn av socialnämndens barn- och ungdomsvård genomfördes under oktober 2006. "Granskning av barn- och ungdomsvården" Pajala kommun, augusti 2007 baserades till stora delar på kritiken som framkom i Länsstyrelsens tillsyn.

6.6 Samverkan mellan BUP:s slutenvård, öppenvård och IFO

Avdelning 45 vid Sunderby sjukhus är länets barn- och ungdomspsykiatriska slutenvård. Revisionens intervju med representanter för avdelning kan sammanfattas enligt följande:

- Avdelningen har regelbundet behov av att träffa och utbyta information med BUP:s öppenvård och/eller IFO. De intervjuade upplever att både öppenvårdens och IFO:s arbetssätt och verksamhet är oftast planerad och därmed inte är anpassat för samverkan som behöver ske snabbt, speciellt när det gäller behovet av akuta träffar. I länsrådet träffas BUP-enheterna, neuropsykiatrin (NEP) och avdelningen någon gång per år om gemensamma frågor.
- Avdelningen träffar öppenvårdsenheterna en till två gånger per år medan träffar med kommunerna blir i enskilda ärenden. Med de små kommunerna som har få patienter på avdelningen blir det långt mellan mötena. Behovet av formaliserade kontakter är större med de stora kommunerna.
- De intervjuade vid slutenvården ser en stor förbättringspotential i samarbete med IFO-enheterna när det gäller förståelsen för att föräldrarna måste medverka i behandlingsarbetet. Uppfattningen är att det inte kan ske någon förändring hemma i familjen om bara barnet får sjukhusvård och inte föräldrarna medverkar.
- Avdelningen och IFO behöver bli bättre informerade om varandras synsätt och arbetssätt för ”ibland känns det som om vi inte pratar samma språk”.
- För avdelningens del finns inget dokumenterat om samverkan eller uppföljning av hur denna fungerar.

Revisionens intervjuer med representanter för IFO-enheterna där samverkan med slutenvården diskuterats kan sammanfattas enligt följande.

Överlag anser representanterna från IFO att även samverkan med avdelning 45 fungerar bra. Några specifika synpunkter som framkommit vid intervjuerna är att:

- Platser vid avdelningen upplevs från ett flertal kommuner som för få.
- Ett antal av de intervjuade upplever att det finns en press att snabbt få ut barnen och ungdomarna från avdelningen. Man menar att det inte finns utrymme för dialog om fortsatt vård vid avdelningen.
- Nuvarande förhållanden med alltför korta vårdtider tvingar fram LVU-ingripanden från IFOs sida för att säkerställa fortsatt vård.
- Två av de intervjuade upplever att det inte finns några resurser till behandling vid avdelningen. Handlar framförallt om förvaring.

6.6.1 Kommentarer och bedömningar

Vår bedömning är att samverkansformerna mellan slutenvården, öppenvården och IFO behöver ses över. Bristen på strukturerad och systematiserad samverkan med både öppenvården och IFO yttrar sig bl a genom att IFO ställer sig frågande till vissa delar avseende vårdavdelningens roll och funktion.

Bilaga 1

Granskningar och kartläggningar som berör samverkan mellan BUP och IFO från Socialstyrelsen och Länsstyrelsen.

Tillsynen som genomförts av länsstyrelsernas granskning av den sociala barn- och ungdomsvården 2006-2007 som presenterats i *Socialtjänsten och barnen* länsstyrelsernas granskning av den sociala barn- och ungdomsvården 2006-2007 framgår att samverkan med andra aktörer har ökat. Granskningen visade även på systematiska brister som inte kan förklaras med kunskapsbrist eller oförmåga hos enskilda handläggare. Bristerna tyder enligt tillsynen på avsaknad av struktur i planering och uppföljning av verksamheten. I rapporten påtalas även att det fortfarande förekommer att ett barn inte får insatser på grund av otillräcklig samverkan eller tvister om ansvarstagande.

Vidare konstateras även att många av de granskade kommunerna saknar en strategi för samverkan kring barn som riskerar att fara illa. Socialnämnden har ett förstahandsansvar att ta initiativ till samverkan i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa (50).

Enligt socialstyrelsen är bilden av individ- och familjeomsorgen (IFO) nationellt mångfasetterad. Resurserna, kompetensen, lösningarna och kostnaderna varierar mycket. Kostnadsskillnaderna har i huvudsak strukturella orsaker, men kan också bero på skillnader i ambitioner och effektivitet.

I utredningen *Källan till en chans* (SOU 2005:81) konstateras att allmänt förebyggande arbete är en uppgift främst för de verksamheter som har kontakt med alla barn. Ansvaret för tidigt stöd måste vila på många olika verksamheter gemensamt, även om socialtjänsten har det yttersta ansvaret.

I *Lättare sagt än gjort- Om samverkan mellan BUP och socialtjänst i Västernorrlands län*. Tillsynsåterföring 2005 konstateras att huvudmännen är eniga om att samverkan krävs på både individnivå och övergripande nivå. Målgruppen för samverkan eniga om barn utsatta för övergrepp, asylsökande och NEP barn. Problemområdena rör framförallt barn med ätstörningar och missbruksproblem. BUP och IFO är eniga om att brist på information, kommunikation och resurser är hinder för samverkan. Även felaktiga förväntningar på respektive huvudman är en grogrund till försämrade samverkan. Bas och specialistnivå. Resultaten pekar på en efterfråga på gemensamma vårdplaner och utvärderingar. Framgångsrik samverkan kännetecknas av både BUP och IFO av tydliga ramar och rutiner, ansvar och roller. Vidare bör kontinuerligt avsättas tid för möten och dialog.

I *Nationell kartläggning av samverkansavtal kring barn och unga med funktionshinder*. Lägesbeskrivning 2005 uppmärksammas att flertalet kommuner saknar avtal som reglerar

Öhrlings

insatser för barn med gränsöverskridande behov. Merparten av avtalen som finns reglerar samverkansformer mellan huvudmännen- samverkan på olika nivåer i organisationerna.

Avtal på tre nivåer

- Regional nivå (Flertalet av de avtal som upprättats)
- Lokala samverkansavtal (Flertalet av de regionala avtalen förutsätter lokala)
- Särskilda verksamheter som bedrivs gemensamt

Nyttan med samverkansavtal:

- Förtydliga ansvarsgränser mellan huvudmännen (koncentrera sig på att få fram rätt insatser utan att snegla på vem som skall göra vad)
- Underlätta planering av insatser för enskilda barn
- Lättare få fram speciella resurser som kommunen behöver anlita

Slutsatser

- Stort men ej tillgodosett behov av att reglera samverkan
- Funktion med att reglera styrning, drift av särskilda verksamheter och underlätta samverkan i vardagsarbetet
- Länsavtal inte alltid kända på kommunal nivå
- Samverkansavtal kan fylla viktig funktion helhetsperspektivet på BoU

*I Regionala samarbetsprojekt i Norrbottens län- socialtjänst, psykiatri och primärvården har en sammanställning av fem samverkansprojekt som påbörjats under 2005. I projektet *Barn till psykiskt sjuka föräldrar. Att synliggöra de osynliga barnen* samverkade barn- och vuxenpsykiatri samt socialtjänsten i Luleå/Boden. Målet med projektet var att utveckla insatser för psykiskt sjuka föräldrar och deras barn. Även att sprida och implementera lämpliga arbetsmetoder ingick i projektet. Utifrån dessa övergripande mål utformades även en rad delmål som i korthet medförde att kartlägga gruppen barn till psykiskt sjuka och att utveckla fungerande samverkansrutiner och kunskapen inom området.*

Organisation projektgrupp med representanter från BUP, vuxenpsykiatri och socialtjänst. Gemensam styrgrupp för Luleå och Boden bestående av sex enhetschefer, två från respektive.

Av kartläggningen av målgruppen kan konstateras att 40,6 procent vid kartläggningstillfället hade barn. Detta medför att 639 barn mellan 0-18 år har en förälder med psykiskt funktionshinder. Resultatet kan jämföras med Skellefteå där 20 procent av personerna som varit i kontakt med vuxenpsykiatri hade barn.

Öhrlings

Sammanfattningsvis konstateras att de gemensamma hinder för en fungerande samverkan i de olika projekten är:

- Misstroende mellan personalgrupperna på grund av tidigare negativa erfarenheter från samverkansprojekt.
- Olika målsättningar
- Okunskap om varandras ansvarsområde och kompetens
- ”gammalt tänk”.

Positiva gensvar

- En vilja och ett engagemang i dessa fem projekt.
- Utbildning och gemensam information kan skapa en teamkänsla.

Gemensamma rutiner och metoder som utvecklas måste överbrygga eventuella organisatoriska eller tekniska problem.

Där resultatet av tillsynen visade att det fanns förutsättningar för samverkan avseende målgruppen. Samverkan kan dock förbättras genom att rutiner upprättas för hur samverkan ska ske, dokumenteras och utvärderas. Rutiner för hur barnets bästa och barnets rätt att komma till tals bör också utvecklas. Gemensam kompetensutveckling kan bidra till en ökad samsyn i de frågor som rör dessa barn och ungdomar.

Framgår att nästan samtliga av länets kommuner ingår i nätverk för utbildning i BBIC, ett enhetligt system för dokumentation av utredningar och uppföljningar

Enligt landstingets direktiv ska barn- och ungdomspsykiatri känna igen, bota, lindra och förebygga psykisk sjukdom och störning som utgör hinder för personlig tillväxt och mognad samt verka för att barns intressen tillvaratas i samhället.

Vidare kan konstateras att landstinget betonar att samspelet mellan barnpsykiatri och andra som arbetar med barn- och ungdomsproblem är av avgörande betydelse både för det förebyggande samt behandlingsresultat. Arbetet med att utveckla former för det lokala samarbetet är av denna anledning intensivt och högprioriterat.

I *Barnuppdraget* där länsstyrelsen i Norrbottens län medverkande 2006-2007 ingick bland annat att se till att barn och unga inte hamnar mellan stolarna när förvaltningar inom en och samma kommun, kommunerna eller olika huvudmän tvistar. Får barn och unga den hjälp som de behöver oberoende av om ansvariga har olika tolkningar av sin egen verksamhets ansvar gentemot andras ansvar?

Resultaten av tillsynen visade att det fanns förutsättningar för samverkan avseende målgruppen. Samverkan kan dock förbättras genom att rutiner upprättas för hur samverkan ska ske, dokumenteras och utvärderas. Rutiner för hur barnets bästa och barnets rätt att

komma till tals bör också utvecklas. Gemensam kompetensutveckling kan bidra till en ökad samsyn i de frågor som rör dessa barn och ungdomar.

Framgår att nästan samtliga av länets kommuner ingår i nätverk för utbildning i BBIC (Barns behov i Centrum 11 av 14 kommuner ingår idag i nätverket), ett enhetligt system för dokumentation av utredningar och uppföljningar.

Från erfarenheterna i Västbus konstateras att en gemensam värdegrund är en grundförutsättning för en fungerande samverkan (BBIC).

Samverkan bör i första hand utgå från basnivå. Verksamhets- och kostnadsansvar följer av lagstiftning.

- Annars gemensam lösning utan dröjsmål
- Gemensamt ansvar för samverkan
- Resurser utifrån barnets behov
- Förtydligande av ansvar- Bas/specialistnivå

Basnivå når alla barn. Utredningen är underlag för bedömningar på specialistnivå. Specialistnivå behövs för en liten andel barn. IOF och BUP exempelvis.

”Brister på basnivå motiverar inte insatser på specialistnivå likväl som insatser på specialistnivå inte motiverar att insatser ligger kvar på basnivå”.